



Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

KA EFIKASNIJEM PROCESUIRANJU OBELODANJENIH SUMNJI NA KORUPCIJU

Podrška i Zahvalnost

Nalazi u ovoj publikaciji prikupljeni su
u okviru projekata koje je podržala:



Projekat se realizuje od strane organizacije Civil Right Defenders. Svi izneti stavovi i mišljenja pripadaju organizaciji Transparentnost Srbija i ne moraju odražavati stavove donatora.

SADRŽAJ

O PROJEKTU	4
UKRATKO.....	5
POSTUPANJE TUŽILAŠTAVA	8
POLITIKA JAVNIH NABAVKI	8
OBRAZLOŽENJE ZA SINIŠU MALOG	10
NEKI FUNKCIONERI SU SE OBOGATILI	12
UDOVIČIĆ I JASNIĆ, BEZ UDOVIČIĆA	13
KRALJ PETAR I PREDSEDNIK VUČIĆ.....	15
ODLUKA JE DONETA JER JE DONETA ODLUKA.....	16
OBRAZLOŽENJE U VEZI SA RASVETOM U MRAKU	17
DONACIJA SE NE ODBIJA; DONACIJA SE ZAHTEVA	18
NEMA PRIJAVE I TAČKA	20
PRIKRIVANJE PODATAKA O IMOVINI, NELEGALNA GRADNJA, NEZAKONITO FINANSIRANJE	20
NELEGALNA GRADNJA.....	21
INICIJATIVE DRUGIM DRŽAVNIM ORGANIMA.....	23
UPRAVA ZA JAVNE NABAVKE - GRAD BEOGRAD STRANCIMA BIRA PODIZVOĐAČE.....	23
DRI - ZVANIČNI I NEZVANIČNI TRANSFER IZ BUDŽETSKE REZERVE	24
MINISTARSTVO PROSVETE - CENE UDŽBENIKA	24
UJN I JELKA.....	25
MINISTARSTVO RADA - DONACIJA JURE	25
DRI - DONACIJA JURE	25
MINISTARSTVO FINANSIJA - DONACIJA JURE	26
AGENCIJA I REM - VESIĆ U ŠARENICI.....	26
AGENCIJA I PROSVETNA INSPEKCIJA - ŽEMUNSKA GIMNAZIJA U KAMPANJI	27
AGENCIJA I OPŠTINA VOŽDOVAC - ČIJI JE FEJSBUK.....	28
AGENCIJA - PREVOZ BOLESNIH KAO POLITIČKA AKTIVNOST	30
AGENCIJA - POSTUPAK KOJI TRAJE	31
U PORESKOJ UPRAVI SVE JE TAJNA.....	32
UJN I ZOOHIGIJENA	33
MINISTARSTVO GRAĐEVINARSTVA - RUŠENJE NA KOPAONIKU	35
VLADA SRBIJE, GRAD BEOGRAD I OPŠTINA SAVSKI VENAC - BEOGRAD NA VODI.....	37
VLADA SRBIJE - BEOGRAD NA VODI - IZVEŠTAVANJE PRIVATNOG PARTNERA O.....	39
OSTALI SLUČAJEVI.....	40
PROCESUIRANJE KORUPCIJE	41
AKCIONI PLAN ZA POGLAVLJE 23	44
KA EFIKASNIJEM PROCESUIRANJU - TS I MEDIJI	47
ELEKTRONSKI DNEVNICI: TENDER PO MERAMA FIRME ŠARČEVIĆEVOG SARADNIKA	47
OBNOVA SRPSKIH TOALETA (BIRN, APRIL 2018)	50
ČIJA JE APLIKACIJA IZABRANI DOKTOR (TS, JUN 2018).....	53
LEBANSKI ODBORNICI (TS MART 2018)	54
ZAKLJUČCI I PREPORUKE	58

O PROJEKTU

Transparentnost Srbija u pratila je 32 slučaja u kojima je postojala sumnja na korupciju¹ a koje su pokrenuli ili obelodanili novinari, nezavisni državni organi, uzbunjivači ili nevladine organizacije, kao i dalje postupanje policije i tužilaca. Kada su novinari istraživali takve slučajeve, TS je ukazivala na sistemske probleme iza pojedinačnih slučajeva i pojedinačne ali i sistemske mere koje je trebalo da sprovedu nadležni organi.

TS je takođe pružala pomoć i podršku novinarima i medijima koji su se bavili ovim temama, pomagala im da identifikuju, sa pravnog stanovišta, koje radnje treba preduzeti u konkretnom slučaju. TS se takođe

zalagala da se po objavljivanju tekstova pokrenu odgovarajući postupci, tako što je nadležnim organima slala inicijative za postupanje i preporuke za sprovođenje mera koje su im na raspolaganju za rešavanje konkretnih slučajeva.

Deo projekta je bila i analiza optužnica koje su podignute u 2017. i 2018. godini, identifikovanje trendova i ključnih karakteristika slučajeva kojima su se bavili javni tužioci, pre i posle 1. marta 2018, kada su na snagu stupile organizacione izmene u vezi sa procesuiranjem korupcije. Pored toga, TS je analizirala mogućnosti i potrebu za reviziju Akcionog plana za poglavlje 23.

¹ Pojam korupcije u ovom istraživanju se koristi u širem značenju i nije ograničen isključivo na krivična dela kao što su primanje i davanje mita, trgovina uticajem, krivična dela iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakona o finansiranju političkih aktivnosti. U slučajevima u vezi sa postupanjem tužilaštva najčešće je naznačeno

na koja krivična dela se odnose navodi. U delu posvećenom postupanju drugih državnih organa obuhvaćene su i druge nepravilnosti, koje mogu imati indirektnu vezu sa koruptivnim krivičnim delima ili korupcijom u osnovnom značenju tog pojam - kvarenjem sistema, države, podiranjem vladavine prava.

Ukratko

U slučajevima kada su mediji, nezavisni državni organi ili nevladine organizacije ukazivali na moguću korupciju, a koje je Transparentnost Srbija pratila u ovom istraživanju, tužilaštava su gotovo po pravilu bila pasivna, nisu pokretala postupak i najčešće su odgovarala da im "nije podneta krivična prijava".

U posmatranim slučajevima kada su krivične prijave podnošene, ali su ih tužilaštava odbacivala, nije bilo moguće dobiti obrazloženja.

U posmatranih 11 slučajeva, TS je od 16 tužilaštava prikupljala informacije da li su pokrenuli postupak, zbog čega su odbacili krivične prijave ili je TS inicirala pokretanje postupka. U samo jednom slučaju dobili smo odgovor da je postupak pokrenut (slučaj

Siniša Jasnić i Univerzitetski sportski savez Srbije).

Inicijative za postupanje podneli smo u pet slučajeva. Dobili smo dva odgovora - "tužilaštvo nije nadležno".

U tri slučaja tražili smo obrazloženje za odbacivanje krivičnih prijava. U jednom slučaju odbijen nam je zahtev jer tužilaštvo po identičnom slučaju vodi postupak pred Upravnim sudom protiv rešenja Poverenika za informacije od javnog značaja koji je naložio dostavljanje obrazloženja. U dva slučaja dobili smo odgovore koji, međutim, ne sadrže obrazloženja, već prepričano pitanje koje smo uputili.

Tužilaštva smo u pet slučajeva pitali da li su u slučajevima na koje smo im ukazali postupali po službenoj dužnosti. Odgovoreno nam je na tri dopisa i svi odgovori su bili negativni.

Broj posmatranih slučajeva	11
Broj organa kojima smo se obraćali	16
Ukupno pokrenuto postupaka	1
TS podnela inicijative za postupanje	5
TS dobila odgovore od tužilaštava na inicijative	2
Pokrenutih postupaka na osnovu inicijativa	0
Zatražena obrazloženja za odbacivanje krivičnih prijava	3
Dobijeno odgovora	2
Od toga obrazloženje sadržano u odgovoru	0
Broj upita da li su tužilaštva postupala po službenoj dužnosti	5

Na osnovu ovog relativno malog uzorka koji je, međutim, sadržao i neke slučajeve u kojima su sumnje na protivzakonito postupanje bile snažne i argumentovane, i koji su bili u fokusu interesovanja bar dela medija, tužilaštva nisu reagovala po službenoj dužnosti. Imajući u vidu da se većina odabranih primera odnosila na situacije u kojima bi predmet ispitivanja moglo da bude i postupanje državnih funkcionera ili osoba bliskih vlastima, nepokretanje postupaka i nepružanje javnosti dovoljnih informacija o razlozima za to, može se tumačiti kao sužen prostor za delovanje istražnih organa ili kao „autocenzura“. Takva situacija dovodi u sumnju postojanje proklamovane „nulte tolerancije“ u borbi protiv korupcije i onemogućava postizanje ciljeva iz Akcionog plana za poglavlje 23 EU integracija Srbije, pre svega u vezi sa proaktivnim delovanjem u borbi protiv korupcije.

TS je u okviru ovog istraživanja prikupila i podatke o procesuiranju nekih konkretnih krivičnih dela. Reč je o krivičnim delima iz propisa u nadležnosti Agencije za borbu protiv korupcije - finansiranje političkog subjekta protivno odredbama Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (član 38) i neprijavlivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (član 72), kao i o krivičnim delima građenje bez građevinske dozvole (član 219a KZ RS) i priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole (član 219b KZ RS).

Dobili smo informaciju da za krivično delo propisano Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti u 2015, 2016. i 2017. godini nije bilo podnetih krivičnih prijava.

Za prikrivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini funkcionera u 2015. podnete su prijave protiv 15 lica, u 2016. protiv 20 i u 2017. protiv 15 osoba.

Od 20 prijava podnetih u 2016. godini, podnosilac je u 12 slučajeva bila policija, a u osam "drugi državni organi", pokazuje statistika Republičkog javnog tužilaštva. Od toga su četiri slučaja završena primenom načela oportuniteta - uplatom novčanog iznosa u humanitarne svrhe, nakon čega su prijave odbacivane, a u tri slučaja su podneti optužni predlozi. Izrečena je jedna uslovna kazna i jedna oslobađajuća presuda.

U 2017. godini, od 15 prijava, u tri slučaja je podnosilac bila policija, a u 12 drugi državni organi. Odbačeno je 11 prijava, od toga sedam jer su slučajevi rešeni primenom načela oportuniteta. Podneto je pet optužnih predloga. Izrečena je presuda na zatvorsku kaznu, dve uslovne, dve oslobađajuće.

U krivičnom zakonodavstvu postoje krivična dela gradnja bez građevinske dozvole i priključenje objekta bez građevinske dozvole (na vodovodnu, kanalizacionu, elektro, telekomunikacionu mrežu). Nakon najave zamenika gradonačelnika Beograda Gorana Vesića u avgustu 2018. godine da će Beograd krenuti u borbu sa nelegalnom gradnjom, da postoji 500.000 nelegalno izgrađenih metara kvadratnih i da će tražiti "zabranu

priključenja nelegalnih objekata na bilo kakvu infrastrukturu" (što je već sada krivično delo), TS je pokušala da ustanovi u kom broju slučajeva su organi i službe grada Beograda i gradskih opština podnosili krivične prijave zbog ova dva krivična dela od 2011. godine do danas.

Odgovor nismo dobili i TS je protiv gradskih vlasti podnela žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja. Ni od Republičkog javnog tužilaštva nismo dobili podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova krivična dela, izvršena na teritoriji grada Beograda. Uputili su nas na godišnje izveštaje, u kojima su podaci za celu Srbiju, zbirno i u kojima nema posebnih podataka za krivično delo priključenje nelegalnih objekata.

Za 2011. godinu, za koju nema izveštaja na sajtu RJT, samo su saopštili da je podneto 453 prijave za delo gradnja bezgrađevinske dozvole. Za 2012. godinu nisu dostavili podatke iako na sajtu RJT nema statističkog prikaza.

Statistika za ostale godine pokazuje da je krivičnih prijava na teritoriji cele Srbije varirao od 2013. do 2017. između 330 i 720, bez jasnog trenda, rezultirao je sa, u proseku, 150 optužnih predloga, dok je broj optužnica jednocifren, sa izuzetkom 2013. godine, kada ih je bilo 120. Broj osuda na zatvorske kazne takođe je jednocifren a izricano je između 80 i 180 uslovnih kazni. Uočljivo je da su tužilaštava ulagala relativno mali broj žalbi - oko 20 godišnje.

Inače, podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova dva krivična dela tražili smo i od Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Dobili smo odgovor da je republička građevinska inspekcija podnela jednu krivičnu prijavu za krivično delo 219a (gradnja bez građevinske dozvole) 2013. godine protiv odgovornog lica u pravnom licu koje je bilo investitor dela Unutrašnjeg magistralnog prstena - petlja "Radnička" akoji je u trenutku nadzora gradio bez građevinske dozvole.

Poseban deo istraživanja posvećen je postupanju tužilaštava po prijavama za krivična dela iz oblasti korupcije.

Transparentnost Srbija podnosila je i drugim državnim organima inicijative za postupanje u vezi sa obelodanjenim nepravilnostima koje bi mogle biti indirektno povezane sa slučajevima korupcije.

Ukupno smo uputili 29 dopisa državnim organima u vezi sa 17 slučajeva. U dopisima smo tražili podatke da li su pokrenuti postupci koji bi rezultirali kažnjavanjem odgovornih, pozivali nadležne da postupe u skladu sa svojim nadležnostima, tražili informacije šta su preduzeli. Dobili smo odgovor na 11 dopisa. U jednom slučaju odgovor je glasilo da je pokrenut postupak, koji je u toku. Reč je, inače, o postupku pred Agencijom za borbu protiv korupcije u vezi sa zloupotrebom javnih resursa u stranačke svrhe, koji je pokrenut početkom marta ove godine i, prema poslednjim informacijama, još traje. U jednom slučaju nismo dobili zvaničan odgovor, ali smo

dobili nezvaničnu informaciju iz Uprave za javne nabavke, da je postupljeno po našoj inicijativi. U dva slučaja organi su se proglašavali nenadležnim, u tri slučaja su razmatrali i zaključili da nema osnova za pokretanje postupka ili izricanje mera. U jednom slučaju Poreska uprava je odbila da nam odgovori na zahtev da li su pokrenuli

postupak kako bi uzvrdili da li su njihovi službenici prekršili zakon, pozivajući se na odredbe o tajnosti postupka poreske kontrole iz Zakona o poreskom potupku i poreskoj administraciji!

Preostali odgovori, uglavnom na inicijative, bili su neodređeni.

Broj obraćanja državnim organima	29
Broj slučajeva	17
Ukupno dobijenih odgovora	11
Odbijen zahtev da se dostavi informacija	1
Odgovoreno da nema prekršaja	3
Odgovoreno da organ nije nadležan	2
Postupak u toku	1

Postupanje tužilaštava

Politika javnih nabavki

Transparentnost Srbija uočila je moguće elemente krivičnog dela u jednoj izjavi za medije zamenika gradonačelnika Beograda Gorana Vesića. Naime, 14. marta 2018. godine, on je dao izjavu² koja ukazuje na moguće kršenje Zakona o javnim nabavkama: „Politika Grada Beograda je da nakon gradskog tendera na kojem je pobedila strana kompanija, najmanje 50 posto poslova dobiju

domaće kompanije kao podizvođači radova. Na taj način pokušavamo da pomognemo domaćim firmama da dođu do posla, jer je to ogledalo naše politike“.

Na koje nezakonitosti ukazuje ova izjava? Prvo, kada se posle tendera potpiše ugovor sa izvođačem radova, pružaoцем usluga ili dobavljačem robe, Grad Beograd, kao ni bilo koji drugi naručilac, nema pravo da odlučuje

²

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/ekonomija/3071535/vesic-beograd-postaje-gradbiznisa.html>

o učešću podizvođača. Prema Zakonu, ukoliko je planirano da se angažuju podizvođači, to mora biti navedeno već u samoj ponudi. Eventualno naknadno uključivanje podizvođača koji su po volji „gradskoj politici“, osim što bi predstavljalo svojevrsnu iznudu od pobjednika na tenderu i što bi bilo kažnjivo i po normama Krivičnog zakonika, zabranjeno je već i samim Zakonom o javnim nabavkama, član 80. st. 1 i 3: „Naručilac je dužan da u konkursnoj dokumentaciji zahteva od ponuđača da u ponudi navede da li će izvršenje javne nabavke delimično poveriti podizvođaču i da navede u svojoj ponudi, procenat ukupne vrednosti nabavke koji će poveriti podizvođaču, a koji ne može biti veći od 50 % kao i deo predmeta nabavke koji će izvršiti preko podizvođača“. „Ako ponuđač u ponudi navede da će delimično izvršenje nabavke poveriti podizvođaču, dužan je da navede naziv podizvođača, a ukoliko ugovor između naručioca i ponuđača bude zaključen, taj podizvođač će biti naveden u ugovoru.“

Drugo, sve i kada bi Grad Beograd mogao da „sprovodi politiku“ tako što bi nalagao stranim kompanijama da posluju sa domaćim firmama, ipak ne bi bilo moguće da ti podizvođači dobiju „najmanje 50% posla“. Kao što se vidi iz citirane odredbe, uopšte nije dopušteno da podizvođači obavljaju većinu posla, njihov udeo „ne može biti veći od 50%“. Zakon o javnim nabavkama dopušta drugu mogućnost, podnošenje zajedničke ponude, gde firme mogu da podele posao i novac prema svom dogovoru, ali u tom slučaju nije reč o podizvođačima.

Da li ipak postoji mogućnost da gradski menadžer govori istinu, a da to ne predstavlja kršenje Zakona o javnim nabavkama? Do odgovora na to pitanje je moguće doći jedino uz dodatna ispitivanja koja bi javno tužilaštvo moglo da izvrši prikupljanjem podataka od zamenika gradonačelnika lično ili od relevantni službi u Gradu Beogradu o tome o kakvoj je „politici Grada“ reč, gde je formulisana, u vezi sa kojim poslovima je primenjena, na koji način i da li je za to postojao pravni osnov.

Zakon o javnim nabavkama se, naime, ne primenjuje kod nekih veoma vrednih javnih nabavki i zaključenih ugovora o javno privatnom partnerstvu koji se sprovedu pod okriljem međudržavnih sporazuma (npr. nabavke u vezi sa projektom „Beograd na vodi“, „Kineski most“) ili se finansiraju iz kredita koji je uslovljen sprovođenjem postupka međunarodne finansijske institucije. Kada je reč o međunarodnim sporazumima, tendera najčešće i nema, već se firme biraju bez nadmetanja, a može se ugovoriti bilo šta, pa i to da 50% izvođača bude iz Srbije. Ipak bi i u tom slučaju pravila o angažovanju domaćih (pod)izvođača morala da budu deo pisanog ugovora a ne usmenih pregovora, i u skladu sa načelima iz Zakona o javnim nabavkama, koja i kod izuzetih nabavki obavezuju javnog partnera, Grad Beograd svakako trebalo da se postara da obezbedi nediskriminaciju mogućih ponuđača i transparentnost.

TS je zatražila³ od Višeg javnog tužilaštva informacije da li je, na osnovu podataka objavljenih u medijima, proveravalo navode Gorana Vesića.

S obzirom na to da na osnovu raspoloživih podataka nije moguće nedvosmisleno zaključiti da li je počinjeno bilo koje krivično delo za koje se preduzima gonjenje po službenoj dužnosti, ali da postoji mogućnost da jeste, ovim dopisom je TS tužilaštvu ukazalo na okolnosti koje ukazuju na sumnju da bi zakon mogao biti prekršen i pozvalo ga je da preduzme mere iz svoje nadležnosti radi utvrđivanja činjenica.

Više javno tužilaštvo u Beogradu je odgovorilo⁴ na dopis, obaveštenjem da "državni organ koji je zadužen za nadzor nad sprovođenje javnih nabavki nije ovom tužilaštvu do sada podneo krivičnu prijavu u vezi predmetne izjave gore pomenutog lica".

Obrazloženje za Sinišu Malog

Transparentnost Srbija tražila⁵ je od Višeg javnog tužilaštva u Beogradu kopiju dokumenata ili dokumenta iz kojih se može videti koje radnje je ovo tužilaštvo preduzelo i koje dokumente i izjave je prikupilo pre nego što je utvrdilo da nema dokaza da je Siniša Mali počinio krivično delo iz njihove

nadležnosti, a po prijavi Agencije za borbu protiv korupcije iz avgusta 2016. godine.

Zatražili smo i informaciju o tome šta je tužilaštvo preduzelo povodom ovih navoda, nakon što je utvrdilo da nije počinjeno delo iz nadležnosti Višeg javnog tužilaštva, odnosno da li je pojedine istražne radnje prebacilo na osnovna tužilaštva, i ukoliko jeste, koja tužilaštva i da li ima povratne informacije iz osnovnih tužilaštava o toku i/ili nalazima istrage

³
http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/VJT_zahtev_i_inicijativa_-_Grad_Beograd_javne_nabavke.pdf

⁴http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_Vesi%C4%87_javne_nabavke.pdf

⁵http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_VJT_Mali.pdf

VJT je odbilo zahtev da dostavi ove informacije. U rešenju⁶ kojim je odbijen ovaj zahtev (upućen u skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja), naveli su kao obrazloženje da su već postupali po istovetnom zahtevu drugog tražioca, da su i taj zahtev odbili i da su se, nakon što je Poverenik za informacije od javnog značaja doneo rešenje da se dostave

informacije obratili Republičkom javnom tužilaštvu sa predlogom za pokretanje upravnog spora protiv odluke Poverenika.

RJT je pokrenulo upravni spor, traženo je i odlaganje izvršenja rešenja, ishod još nije poznat pa bi, zaključilo je VJT, bilo "necelishodno" dostavljati tražene informacije pre nego što se okonča upravni spor.

Raspodela socijalne pomoći pred izbore

List "Danas" objavio je u martu 2018. godine dokumente na osnovu kojih je obelodanio sumnje da je 208 miliona dinara socijalne pomoći, podeljeno glasačima Srpske napredne stranke umesto socijalno ugroženim građanima.⁷

Sredstva od po 15.000 dinara dobilo je 13.900 ljudi iz opština Obrenovac, Barajevo, Vračar, Grocka, Sopot i Lazarevac. Gradski centar za socijalni rad je dobio novac od Ministarstva za rad, i prema dokumentu u koji je Danas imao uvid, taj novac je trebalo da bude raspoređen kao jednokratna pomoć socijalno ugroženim kategorijama. Međutim, završio je u rukama naprednjaka i njihovih glasača, tvrdi list. U Lazarevcu, na primer, od 200 ljudi na spisku za

„pomoć“ bio je samo jedan registrovani korisnik Centra. Novac za svih 13.900 navodnih korisnika Gradskog centra za

socijalni rad podeljen je istog dana kada je iz Ministarstva stigao dopis, odnosno 28. februara. Pored toga, prema Zakonu o socijalnoj zaštiti, za dodelu jednokratne novčane pomoći socijalno ugroženom stanovništvu zadužena je jedinica lokalne samouprave, a ne Vlada Srbije, što je dodatni sporan element u ovom slučaju.

TS je od Višeg javnog tužilaštva zatražila informaciju da li je dobilo prijavu u vezi sa raspodelom 208 miliona dinara socijalne pomoći Gradskog centra za socijalni rad Beograda? TS je ukazala da su mediji objavili sumnje da je novac podeljen „sigurnim biračima“ Srpske napredne stranke, što je dovoljan razlog da javni tužilac ispita ovaj slučaj.

TS je zatražila i kopiju krivične prijave ukoliko je podneta Tužilaštvu, kao i informaciju o tome šta je tužilaštvo preduzelo povodom ovih

⁶ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_Sini%C5%A1a_Mali.pdf

⁷ <https://www.danas.rs/politika/sns-preko-centra-za-socijalni-rad-kupovao-glasove/>

navoda u medijima i da li je postupalo po službenoj dužnosti.

Dobili smo veoma kratak odgovor: "Proverom kroz elektronski upisnik pisarnice utvrdili smo da nema zavedene prijave po gore pomenutim navodima iz medija".

Nije bilo odgovora, ili se podrazumevao odgovor, u vezi sa postupanjem po službenoj dužnosti.

Neki funkcioneri su se obogatili

Predsednika Izvršnog odbora Srpske napredne stranke Darko Glišić izjavio⁸ je 1. avgusta 2018. godine da su se pojedini funkcioneri obogatili na funkciji: "Oni koje je opila funkcija i koji su se od iste te funkcije obogatili i počeli lepo da žive daju danas sebi za pravo da sa raznoraznih sredozemnih mora i ekskluzivnih destinacija komentarišu nešto što se njima lično nije svidelo. i Zorana Mihajlović i neki drugi treba da se zahvale Aleksandru Vučiću, pre svega za sve što su uradili u svojim karijerama i mestima i pozicijama koje su dobili, jer su ih dobili isključivo zahvaljujući njemu."

Transparentnost Srbija je od Višeg javnog tužilaštva u Beogradu zatražila informaciju da li mu je podneta krivična prijava povodom ove izjave. Zatražili smo, takođe, informaciju o tome šta je Tužilaštvo preduzelo po službenoj dužnosti povodom ovih navoda, odnosno, da li je zatražilo dodatne informacije od

gospodina Glišića ili drugih osoba ili preduzelo neke druge radnje.

Transparentnost Srbija ukazalo je u dopisu da optužbe za zloupotrebe javnih funkcija ne smeju ostati samo stvar medija i bez reakcije Tužilaštva. Malo šta je toliko naškodilo borbi protiv korupcije kao kada politički lideri iznose optužbe za pronevere, krađu i zloupotrebe svojih protivnika, a potom niti oni podnesu krivičnu prijavu, niti ih tužilaštvo pozove, niti ono samo prikupi dokaze o slučaju. Zorana Mihajlović je sve javne funkcije, počev od jula 2012. do danas imala u Vladama Srbije, kao potpredsednica i ministarka. To je ujedno jedini period u kojem je Zorana Mihajlović, kao što optužuje Darko Glišić mogla da se "obogati od funkcije". Izjava Glišića se ne može relativizovati ni eventualnom tvrdnjom da je mislio na prihode po osnovu vršenja javne funkcije, ili na javno poznate podatke o obogaćenju. Naime, Zorana Mihajlović iz budžeta uopšte ne prima zaradu za svoje ministrowanje, a prema izveštajima koje podnosila kao javni funkcioner, za proteklih šest godina nije stekla nepokretnosti.

S obzirom da je optužba izrečena protiv visokog državnog funkcionera, istovetna informacija zatražena je i od Tužilaštva za organizovani kriminal (TOK).

VJT je odgovorilo da je "proverom kroz elektronski upisnik pisarnice" utvrdilo "da

⁸ <https://www.blic.rs/vesti/politika/glicic-protiv-ministarke-zoranu-mihajlovic-je-opila-funkcija-napada-i-blati->

svoju/r458ql6

navedeno lice nije registrovano kao okrivljeni u postupku pred ovim tužilaštvom".

TOK je odgovorilo malo opširnije: "Uvidom u elektronsku bazu podataka Tužilaštvu za organizovani kriminal nije podneta krivična prijava povodom izjave predsednika Izvršnog odbora Srpske napredne stranke, Darka Glišića da su se pojedini funkcioneri obogatili na funkciji. Povodom citiranih navoda izjave predsednika Izvršnog odbora Srpske napredne stranke, Tužilaštvo za organizovani

kriminal, nije formiralo predmet, niti je tražilo dodatne informacije od Darka Glišića. Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije, predviđena je krivična odgovornost funkcionera u slučaju neprijavlivanja ili davanja lažnih podataka o imovini, (član 72) a za uočene nepravilnosti, propuste ili nezakonito postupanje funkcionera u vezi obaveze o dostavljanju podataka o imovini, Agencija dostavlja izveštaj ili prijavu javnom tužilaštvu osnovne nadležnosti".

Udovičić i Jasnić, bez Udovičića

List "Blic" objavio je u martu i aprilu 2018. godine niz tekstova u kojima su iznete optužbe i li bar obelodanjene sumnje u vezi sa poslovanjem Univerzitetskog sportskog saveza Srbije, aktivnostima njegovog predsednika Siniše Jasnića i ministra za omladinu i posrt Vanje Udovičića.⁹

Transparentnost Srbija je od Tužilaštva za organizovani kriminal zatražila informacijuda li mu je podneta krivična prijava u vezi sa poslovanjem preduzeća "Evropske univerzitetske igre 2020", ili u vezi sa uplatama tom preduzeću novca iz budžeta Republike Srbije. Zatražili smo i informaciju o tome da li je pokrenut postupak odnosno šta

je Tužilaštvo za organizovani kriminal preduzelo povodom navoda u medijima o poslovanju navedenog preduzeća, odnosu ministra sporta Vanje Udovičića prema tom preduzeću i njegovom direktoru SinišiJasniću:

U odgovoru se navodi: "Tužilaštvu za organizovani kriminal je podneta krivična prijava u vezi sa poslovanjem privrednog društva i u vezi sa uplatama novca iz budžeta Republike Srbije tom privrednom društvu. TOK je dana 03.05.2018. godine Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije, Direkciji policije, Upravi kriminalističke policije, Službi za borbu protiv organizovanog

⁹ <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/afera-univerzijada-jasnic-je-smenjen-a-kada-ce-da-odgovara-udovicic/fdc10c3>

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/udovicic-se-igra-nasim-parama-a-drzava-cuti-zasto-niko-ne-pita-ministra-gde-je/nsl5pkx>

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/afera-udovicic-presla-granice-srbije-ministre-gde-je-572000-evra/xl3dtr8>

kriminala, dostavilo predmetnu krivičnu prijavu i podnelo zahtev za prikupljanje potrebnih obaveštenja radi preduzimanja mera i radnji u cilju otkrivanja krivičnog delai učinioca. Tužilaštvo je dana 03.07.2018. godine uputilo dopis – urgenciju MUP RS, DP, UKP, Službi za borbu protiv organizovanog kriminala za postupanje po zahtevu za prikupljanje potrebnih obavestenja".

Odgovor je bio datiran 29. septembra 2018. godine. Tri dana kasnije je objavljeno da je Siniša Jasnić uhapšen i da se sumnjiči da je proneverio novac Univerzitetskog sportskog saveza Srbije - više od 13 miliona dinara. Nije izvesno da li je reč o slučaju koji istražuje TOK.

Naime, "Blic" je dan nakon hapšenja objavio, da je, pored slučaja pronevere novca USSS, "završena i istraga koja se odnosi na nezakonito formiranje preduzeća "Evropske univerzitetske igre 2020", koje je Jasnić formirao bez odluke Skupštine USSS i sam sebe postavio za direktora, a zatim i istraga trošenja 143 miliona dinara budžetskog novca kroz pomenuto preduzeće".

Akcentat je na prebacivanju 573.000 evra na račun Evropske univerzitetske sportske asocijacije (EUSA) za izradu master plana za Univerzijadu koja treba da se održi u Beogradu 2020. Ovaj slučaj je u nadležnosti Tužilaštva za organizovani kriminal, a izvor "Blica" tvrdi da je on mnogo kompleksniji od pronevere novca USSS.

Ministar se više ne pominje u saznanjima lista u vezi sa tim istragama.

Bezakonje bez odgovora

Transparentnost Srbija je Višem javnom tužilaštvu u Novom Sadu ukazala na članak objavljen u medijima u kome su objavljeni podaci o delovanju pojedinaca koje bi moglo predstavljati krivično delo iz nadležnosti Posebnog odeljenja Višeg javnog tužilaštva u Novom Sadu.

Radi se o tekstu "Nezakonit konkurs u Kuli za izbor direktora kulturnih ustanova", objavljenom 16. septembra 2018. godine na portalu "VOICE".¹⁰ U tekstu je reč o izboru direktora Doma kulture Crvenka, sprovedenom na konkursu sa spornim kriterijumima. Odbornici Skupštine opštine Kula, koji su izvršili imenovanje, bili su upozoreni da vrše imenovanje koje nije zasnovano na zakonu, a ipak su to učinili. Time su svesno zloupotrebili svoje odborničke funkcije da bi doneli korist imenovanom direktoru. Međutim, kako na osnovu člana 37. Zakona o lokalnoj samoupravi, odbornik ne može biti "pozvan na krivičnu odgovornost, pritvoren ili kažnjen zbog iznetog mišljenja ili davanja glasa na sednici skupštine i radnih tela", oni ne bi mogli da budu gonjeni krivično zbog te zloupotrebe, ali bi na odgovornost zbog nezakonitog postupanja, mogao da biti pozvan Upravni odbor Doma kulture Crvenka koji je sproveo konkurs sa nezakonitim

¹⁰ <http://voice.org.rs/voice-nezakonit-konkurs-u-kuli-za-izbor-direktora-kulturnih-ustanova/>

uslovom ili predsedavajuća Skupštine opštine Kula, koja je predložila da se ovaj nezakoniti predlog nađe na dnevnom redu skupštinskog zasedanja.

Kralj Petar i predsednik Vučić

Lazar Ristovski je, a da toga nije bio svestan, izneo ozbiljne optužbe na račun Aleksandra Vučića kada se 13. avgusta 2018. pohvalio kako mu je predsednik Aleksandar Vučić lično pomogao da snimi film koji će biti simbol obeležavanja 100 godina od završetka Prvog svetskog rata. Ristovski je detaljno pojasnio¹¹ kako je novac za film dobio „na konkursu, legalno“, ali to su bile „male pare“, nije bilo dovoljno, pa ga je Vučić podržao, "nije mu baš dao dva miliona" (evra), već se "u razgovoru" sa RTS-om "došlo do toga" da RTS finansijski podrži njegov film.

Transparentnost Srbija je od Višeg javnog tužilaštva¹² (VJT) i Tužilaštva za organizovani kriminal¹³ (TOK) zatražila informacije o tome da li im je podneta krivična prijava u vezi sa ovim navodima i šta su preduzeli tim povodom – da li su zahtevali dodatne informacije od Ristovskog, Vučića i odgovornih na RTS-u.

TS je, naime, ukazala da bi se iz izjave Ristovskog, čiji je transkript dostavljen

TS je pozvala VJT NS da razmotri navode i da nas izvesti o donetoj odluci. NA dopis nije odgovoreno

tužilaštvima, moglo zaključiti da Javna medijska ustanova RTS odluke o tome koje će filmove podržati ne donosi na osnovu umetničkih kriterijuma ili drugih kriterijuma koji su od značaja za ostvarivanje uloge ove ustanove, već da na to utiču druga lica, u ovom slučaju predsednik Republike, u čiju nadležnost ne spada izbor onoga što će RTS finansirati.

TS je ukazala da bi se izjava Ristovskog mogla razumeti kao optužba protiv predsednika Republike i neimenovanih rukovodilaca u RTS-u da su prekoracenjem službenih ovlašćenja, odnosno iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, pribavili korist za Ristovskog, što bi bilo krivično delo zloupotreba službenog položaja iz člana 359 Krivičnog zakonika.

Pozvali smo tužilaštva da o svojim nalazima i preduzetim merama obaveste javnost, nevezano za postupanje po zahtevu TS-a, s obzirom na moguće uznemirenje javnosti zbog teških optužbi na račun predsednika.

¹¹ <http://www.prva.rs/show-biz/vesti/139203/zavrsheno-snimanje-filma-o-kralju-petru-i-a-lazar-ristovski-istice-da-bez-predsednika-vucica-ne-bi-bilo-ni-ovog-filma.html>

¹² http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_VJT_Ristovski_optu%C5%BEba_Vu%C4%8Di%C4%87.pdf

¹³ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_TOK_Ristovski_optu%C5%BEba_Vu%C4%8Di%C4%87.pdf

TS je dobila odgovore od oba tužilaštva. VJT je odgovorilo¹⁴ da "nije podneta krivična prijava povodom pomenutog događaja", a TOK je odgovorilo¹⁵ da "nije podneta krivična prijava u vezi sa intervjuom".

Odluka je doneta jer je doneta odluka

Birn je u maju 2018. godine objavio tekst¹⁶ o pristiscima pojedinih izdavača udžbenika na ministarstva i državne zvaničnike kako bi izdejstvovali da se usvoje zakoni koji će biti povoljni po njih, odnosno da se ne usvoje podzakonska akta koji im ne bi pogodovala.

Tadašnji ministar prosvete Srđan Verbić izneo je ozbiljne optužbe na račun premijera, šefa njegovog kabineta i ministra trgovine. Verbić je u februaru 2016. pismeno obavestio Agenciju za borbu protiv korupcije da je tokom izrade Zakona bio „izložen pritiscima, pretnjama i pokušajima zastrašivanja od strane određenih izdavačkih kuća, kao i drugih lica koja su bila povezana sa tim izdavačima“. Agencija je, navodi Birn, Verbićevu prijavu prosledila Višem javnom tužilaštvu, koje je u julu 2016. utvrdilo da u ovom slučaju izdavačke kuće nisu počinile krivično delo i donelo odluku da nema razloga za pokretanje krivičnog postupka

TS je od Višeg javnog tužilaštva u Beogradu tražila¹⁷ odluku kojom je zaključeno da nema

O predlogu da izveste javnost nisu se izjašnjavali.

elemenata krivičnog dela, sa obrazloženjem iz kojeg se može videti na osnovu čega je VJT došlo do zaključka da nema elemenata krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti i dokazima koje je u vezi sa tim pribavilo.

Tražena je takođe kopija krivične prijave, odnosno informacije koja je dostavljena VJT u vezi sa pritiscima prilikom donošenja Zakona o udžbenicima.

VJT je na zahtev kojim se traži kopija odluke kojom je zaključeno da nije počinjeno krivično delo odgovorilo da je donelo odluku kojom je zaključeno da nije počinjeno krivično delo. Forma je, bar u smislu poštovanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ispunjena. Suštinski, nismo dobili ništa, te smo podneli žalbu Povereniku. U vezi sa ovim slučajem podneta je i inicijativa resornom ministarstvu, što je detaljnije opisano u poglavlju o postupanju drugih državnih organa.

¹⁴http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_Ristovski_Vu%C4%8Di%C4%87.pdf

¹⁵http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_TOK_o_Lazi.pdf

¹⁶ <https://javno.rs/istrazivanja/udzbenici--od-lobiranja-preko-mita-do-skole>

¹⁷http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_VJT_ud%C5%BEbenici_prijava_Verbi%C4%87.pdf

Obrazloženje u vezi sa rasvetom u mraku

U julu 2018. je objavljeno¹⁸ da je Više javno tužilaštvo u Beogradu odbacilo i treću krivičnu prijavu koju je podnela Inicijativa Ne davimo Beograd povodom nabavke novogodišnje jelke za koju je trebalo da bude isplaćeno 83.000 evra.

Prijavu protiv gradskog funkcionera Darka Glavaša i direktora firme „Keep Light d.o.o“ Radovana Đumića podneo je Dobrica Veselinović iz Inicijative zbog, kako je saopšteno, malverzacija pri kupovini jelke odnosno sumnje da su Glavaš i Đumić „sklopili dogovor o raspisivanju tendera na taj način da uslovi javne nabavke budu tako precizno određeni da ih može ispuniti samo privredno društvo Keep Light d.o.o“ i zbog toga što „cena javne nabavke višestruko prevazilazi stvarnu i realnu vrednost novogodišnje jelke“ „Na taj način je oštećen budžet Grada Beograda, a Darko Glavaš i Radovan Đumić, odnosno Keep Light d.o.o pribavili su protivpravnu imovinsku korist“, saopštila je tada Inicijativa.

Transparentnost Srbija tražila je od Višeg javnog tužilaštva kopije dokumenata iz kojih se može videti koje radnje je tužilaštvo preduzelo i koje dokumente i izjave je prikupilo pre nego što je došlo do zaključka da u ovom slučaju prijavu treba odbaciti, kao i

obrazloženje razloga za odbačaj krivične prijave.

TS je tražila i dokumente iz kojih se vidi da li je odluka VJT bila predmet razmatranja Republičkog javnog tužilaštva (RJT), s obzirom na to da važi instrukcija RJT da Više javno tužilaštvo mora voditi posebnu evidenciju i odmah obavesti RJT o krivičnim prijavama za krivična dela koja imaju elemente korupcije

Samu krivičnu prijavu TS je dobila od podnosioca. Od podnosioca smo pribavili i obaveštenje koje je on dobio od Tužilaštva, odnosno od Posebnog odeljenja za suzbijanje korupcije (datirano 13. juna 2018), a u kome se navodi da nema osnova sumnji da je izvršeno krivično delo zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom.

U krivičnoj prijavi se, međutim, ukazuje na moguće izvršenje još nekoliko krivičnih dela, što tužilaštvo u obaveštenju o odbačaju nije pomenulo. Na to smo ukazali u zahtevu, odnosno dopisu tužilaštvu.

Pored toga, pozvali smo ih i da građanima saopšte da li je javni tužilac utvrdio da uopšte nisu prekršena pravila o ugovaranju javnih nabavki, ili da li je javni tužilac utvrdio da pravila jesu prekršena ali da nema umišljaja, ili da se odgovornost, ako su pravila

¹⁸ <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/11683/>

prekršena, ne može pripisati prijavljenim licima.

Na sve to dobili smo odgovor¹⁹ u kome se navodi: Tužilaštvo je nakon prikupljanja obaveštenja i dokaza donelo rešenje kojim je krivična prijava odbačena jer se ne stiču obeležja krivičnog dela koja mu se stavljaju na teret, „kao nijednog drugog krivičnog dela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti“.

Da ne bude zabune šta smo tačno tražili, TS je zahtev²⁰ ponovila i precizirala: tražimo kopije dokumenata u vezi sa postupanjem tužilaštva. Znamo da je doneta odluka o odbacivanju

krivične prijave, videli smo obaveštenje, što smo u zahtevu i naveli. Tražimo dokumente na osnovu kojih je ta odluka doneta.

Dvadeset dana nakon prvog odgovora i našeg dopunskog zahteva i pojašnjenja, stiže drugi odgovor.²¹ Ideničan – tužilaštvo je nakon prikupljanja obaveštenja i dokaza donelo rešenje kojim je krivična prijava odbačena jer se ne stiču obeležja krivičnog dela koja mu se stavljaju na teret, „kao nijednog drugog krivičnog dela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti“.

Podneli smo žalbu²² Povereniku za informacije od javnog značaja.

Donacija se ne odbija; Donacija se zahteva

U TV emisiji „Insajder u Juri“ objavljeno²² je da je 2013. godine Ministarstvo rada tražilo od kompanije Jura donaciju – dva automobila „za unapređenje uslova rada“. Jura je donirala. A priča je ugledala svetlost dana u vreme kada su se pojavile optužbe da Jura krši prava zaposlenih, a da inspekcija, u sastavu Ministarstva rada, pred tim zatvara oči.

Jura nije krila da je poklonila vozila: „Donacija dva automobila je realizovana nakon dobijanja zahteva od ministarstva za unapređenje

uslova rada zbog manjka službenih vozila. Kao članovi lokalne zajednice, odlučili smo da zvanično ispunimo zahtev bez skrivenih namera“, navela je Jura u odgovoru²³ Insajderu.

TS je u vreme kada je sve ovo objavljeno (maj 2016) pozvala Ministarstvo, Vladu i Državnu revizorsku instituciju (DRI) da ispituju slučaj, iniciraju kažnjavanje odgovornih, vrata vozila dobijena mimo zakona i pokrenu postupak za izmenu i dopunu propisa, kako bi se uredio

¹⁹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_jelka.pdf

²⁰http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS-dopuna-zahteva-VJT-jelka.pdf

²¹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_Bg_na_dopunjen_zahtev_-

_jelka.pdf

²² <https://insajder.net/sr/sajt/tema/1005/>

²³http://insajder.net/attachment/27/odgovor_jure.jpg?g_download=1

sukob interesa u vezi sa poklonima koje primaju državni organi.

Naime, Zakon o donacijama i humanitarnoj pomoći zabranjuje da se kao donacija dodeljuju ili primaju putnički automobili, kao i usluge, novac, hartije od vrednosti, imovinska i druga prava. U ovom slučaju, ne samo da je prekršeno to ograničenje iz Zakona o donacijama, već postoje i znatno ozbiljniji problemi. Prvo, sama situacija u kojoj jedan državni organ od privatne firme koja može biti predmet inspeksijske kontrole traži „donaciju“, može predstavljati po svojoj suštini iznudu mita, koja se razlikuje od krivičnog dela samo po tome što korist ne stiče pojedinac nego organ.

Dodatni element apsurdna unosi činjenica da država na jednoj strani, novcem od poreza podstiče investitora (Jura je dobila značajne subvencije, o čemu je TS pisala²⁴), a da s druge strane od tog istog investitora traži vozila koja je trebalo nabaviti iz budžeta.

Dve godine kasnije zatražili²⁵ smo informacije i dokumente o postupanju Višeg javnog tužilaštva u Kragujevcu ili hijerarhijski nižih javnih tužilaštava u vezi sa ovim slučajem – o ispitivanju mogućeg krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti i o tome da li je tužilaštvo vodilo istragu, da li je pokrenulo

krivični postupak ili je zaključilo da za to nema osnova, koje dokaze je prikupilo u vezi sa slučajem i koji je ishod krivičnog postupka ako je vođen.

Puno pitanja, a odgovor²⁷ kratak: "u periodu od 2013, zaključno sa 3. septembrom 2018. u Kragujevcu nije podneta krivična prijava protiv lica navedenih u zahtevu".

Nisu odgovorili na pitanje da li su sami postupali, ali su, međutim, odgovorili na deo dopisa u kome je TS poručila da se zahtev, ukoliko tužilaštvo nije postupalo, može tretirati kao inicijativa da preduzme mere iz svoje nadležnosti.

Stoga su preduzeli mere iz svoje nadležnosti: zahtev je dostavljen VJT u Kraljevu – Posebnom odeljenju za suzbijanje korupcije, imajući u vidu primenu Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije.

Ni Više javno tužilaštvo u Kraljevu nije sedelo skrštenih ruku, već je odgovorilo²⁶ – da mu nisu podnošene krivične prijave u vezi sa donacijom. A što se inicijative tiče, nadležan je neko treći. Donacija je „učinjena“ u sedištu ministarstva, u Beogradu, pa je za postupanje po inicijativi nadležno Više javno tužilaštvo u

²⁴http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Svrsishodnost-drzavne-pomoci-Transparentnost-Srbija-maj-2017.pdf

²⁵http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_VJT_KG_donacija_Yura.pdf

²⁶http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovort_VJT_KR_Jura.pdf

Beogradu kome je TS, zaključuju tužioci iz Kraljeva, već uputila identičan zahtev.

A na taj istovetan zahtev²⁷ upućen Višem javnom tužilaštvu u Beogradu stigao je još ranije jezgrovitiji odgovor²⁸ - "nije formiran

nijedan predmet". Krug nepostupanja i prebacivanja nadležnosti je zatvoren.

TS je u vezi sa vim slučajem uputila više inicijativa drugim državnim organima o čemu detaljnije u posebnom poglavlju.

Nema prijave i tačka

Portal „Južne vesti“ mesecima je tokom 2018. godine ukazivao na pritisak koji trpi od strane poreske uprave, navodeći, pored ostalog, da uz provere ovog medija, inspekcije proveravaju i firme koje se oglašavaju u „Južnim vestima“, kao i da su imali neslužbene „kontakte“ sa članovima porodica zaposlenih u firmama koje se oglašavaju.

TS je u dopisu Višem javnom tužilaštvu u Nišu ukazala da bilo šta što prekoračuje obim inspekcijske kontrole predstavlja i moguću zloupotrebu službenog položaja. Zato Transparentnost Srbija smatra da ove navode „Južnih vesti“ tužilaštvo treba da ispita. Od

VJT smo zatražili informaciju da li je dobilo krivičnu prijavu ili je samostalno reagovalo, vodilo istragu, pokrenulo krivični postupak ili zaključilo da za to nema osnova, povodom navoda

„Južnih vesti“. U slučaju da VJT nije postupalo u vezi sa opisanom situacijom, usled toga što mu informacije nisu bile poznate, a bilo bi mesno i stvarno nadležno, pozvali smo ga da naš dopis tretiraju i kao inicijativu da preduzme mere iz svoje nadležnosti.

Odgovor je ponovo bio kratak - "nema krivičnih prijava". Na inicijativu da preduzme mere, VJT se nije osvrnulo.

Prikrivanje podataka o imovini, nelegalna gradnja, nezakonito finansiranje političkih subjekata

TS je u okviru ovog istraživanja prikupila i podatke o procesuiranju nekih konkretnih krivičnih dela. Reč je o krivičnim delima iz propisa u nadležnosti Agencije za borbu protiv

korupcije - finansiranje političkog subjekta protivno odredbama Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (član 38) i neprijavlivanje imovine ili davanje lažnih

²⁷http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_VJT_BGD_donacija_Yura.pdf

²⁸https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumen ti_uz_vesti/Odgovor_VJT_BG_Jura.pdf

podataka o imovini iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (član 72), kao i o krivičnim delima građenje bez građevinske dozvole (član 219a KZ RS) i priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole (član 219b KZ RS).

Dobili smo informaciju²⁹ od Republičkog javnog tužilaštva da za krivično delo propisano Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti u 2015, 2016. i 2017. godini **nije bilo podnetih krivičnih prijava.**

Za prikrivanje imovine u 2015. podnete su prijave protiv 15 lica, u 2016. protiv 20 i u 2017. protiv 15 osoba.

Od 20 prijava podnetih u 2016. godini, podnosilac je u 12 slučajeva bila policija, a u

osam "drugi državni organi", pokazuje statistika Republičkog javnog tužilaštva. Od toga su četiri slučaja završena primenom načela oportuniteta - uplatom novčanog iznosa u humanitarne svrhe, nakon čega su prijave odbacivane, a u tri slučaja su podneti optužni predlozi. Izrečena je jedna uslovna kazna i jedna oslobađajuća presuda.

U 2017. godini, od 15 prijava, u tri slučaja je podnosilac bila policija, a u 12 drugi državni organi. Odbačeno je 11 prijava, od toga sedam jer su slučajevi rešeni primenom načela oportuniteta. Podneto je pet optužnih predloga. Izrečena je presuda na zatvorsku kaznu, dve uslovne, dve oslobađajuće.

Nelegalna gradnja

U avgustu 2018. godine zamenik gradonačelnika Beograda Goran Vesić izjavio je da će grad krenuti u borbu sa nelegalnom gradnjom i naveo da u Beogradu ima 500.000 nelegalno izgrađenih kvadratnih metara. Vesić je izjavio i da će tražiti zabranu priključenja nelegalnih objekata na bilo kakvu infrastrukturu - EPS, vodovod, jer će tako otežati onima koji nelegalno grade i da će jedan od zahteva biti i da se svaka nelegalna

gradnja preko 100 kvadrata tretira kao pranje novca.

S obzirom na to da krivično delo nelegalna gradnja i krivično delo priključenje objekta bez građevinske dozvole postoje u krivičnom zakonodavstvu godinama, TS je pokušala da ustanovi u kom broju slučajeva su organi i službe grada Beograda i gradskih opština podnosili krivične prijave zbog ovih krivičnih dela od 2011. godine do danas.

²⁹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_RJT_o_krivicnim_prijavama_po_ZoA_ZBK.pdf

Odgovor nismo dobili i TS je protiv gradskih vlasti podnela žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja.

Ni od Republičkog javnog tužilaštva nismo dobili podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova krivična dela, izvršena na teritoriji grada Beograda. Uputili su nas na godišnje izveštaje, u kojima su podaci za celu Srbiju, zbirno i u kojima nema posebnih podataka za krivično delo priključenje nelegalnih objekata.

Takođe smo dobili obaveštenje da se ne vode posebne statistike za delo priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole, već su prikazani zbirno sa ostalim delima protiv imovine.

Za 2011. godinu, za koju nema izveštaja na sajtu RJT, samo su saopštili da je podneto 453 prijava za delo gradnja bez građevinske dozvole. Za 2012. godinu nisu dostavili podatke iako na sajtu RJT nema statističkog prikaza.

Statistika za ostale godine pokazuje da je krivičnih prijava na teritoriji cele Srbije varirao od 2013. do 2017. između 330 i 720, bez jasnog trenda, rezultirao je sa, u proseku, 150 optužnih predloga, dok je broj optužnica jednocifren, sa izuzetkom 2013. godine, kada ih je bilo 120.

Broj osuda na zatvorske kazne takođe je jednocifren a izricano je između 80 i 180 uslovnih kazni.

Uočljivo je da su tužilaštava ulagala relativno mali broj žalbi - oko 20 godišnje.

U 2013. godini primljeno je 338 krivičnih prijava, podneto je 238 optužnih predloga i 120 optužnica (razlika je posledica činjenice da su postojale prijave iz ranijeg perioda). Od presuđenih slučajeva, izrečeno je o (nula) zatvorskih kazni, 78 uslovnih i devet osuda na rad u javnom interesu. Tužilaštva su se žalila na 20 presuda.

U 2014. godini primljeno je 628 krivičnih prijava, odbačeno je 220, podneto je 108 optužnih predloga i 1 optužnica. Od presuđenih slučajeva, izrečene su četiri zatvorske kazne, 89 uslovnih i osam osuda na rad u javnom interesu. Tužilaštva su se žalila na 12 presuda.

U 2015. godini primljeno je 720 krivičnih prijava, odbačene su 303, podneta su 164 optužna predloga i osam optužnica. Od presuđenih slučajeva, izrečene su dve zatvorske kazne i 187 uslovnih. Tužilaštva su se žalila na 27 presuda.

U 2016. godini primljene su 593 krivične prijave, odbačeno je 458, podneta su 133 optužna predloga i 1 optužnica. Od presuđenih slučajeva, izrečeno je pet zatvorskih kazni, 88 uslovnih i sedam novčanih. Tužilaštva su se žalila na 22 presude.

U 2017. godini primljeno je 619 krivičnih prijava, odbačeno je 360, podneto je 165 optužnih predloga i nijedna optužnica. Od presuđenih slučajeva, izrečene su tri zatvorske kazne, 108 uslovnih i šest osuda na rad u javnom interesu. Tužilaštva su se žalila na 25 presuda.

Inače, podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova dva krivična dela tražili smo i od Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Dobili smo odgovor da je republička građevinska inspekcija podnela jednu krivičnu prijavu za krivično delo 219a

(gradnja bez građevinske dozvole) 2013. godine protiv odgovornog lica u pravnom licu koje je bilo investitor dela Unutrašnjeg magistralnog prstena - petlja "Radnička" koji je u trenutku nadzora gradio bez građevinske dozvole.

Inicijative drugim državnim organima

Uprava za javne nabavke - grad Beograd strancima bira podizvođače

Povodom izjave zameniak gradonačelnika Gorana Vesića da je „politika Grada Beograda da nakon gradskog tendera na kojem je pobedila strana kompanija, najmanje 50 posto poslova dobiju domaće kompanije kao podizvođači radova. Na taj način pokušavamo da pomognemo domaćim firmama da dođu do posla, jer je to ogledalo naše politike“, TS je uputila dopis³⁰ Upravi za javne nabavke i pozvala je da preduzme mere iz svoje nadležnosti jer postoji sumnja da je prekršen Zakon o javnom nabavkama.

Ukazali smo u dopisu na koje nezakonitosti ukazuje ova izjava? Prvo, kada se posle tendera potpiše ugovor sa izvođačem radova, pružaocem usluga ili dobavljačem robe, Grad Beograd, kao ni bilo koji drugi naručilac, nema pravo da odlučuje o učešću podizvođača. Prema Zakonu, ukoliko je planirano da se

angažuju podizvođači, to mora biti navedeno već u samoj ponudi. Eventualno naknadno uključivanje podizvođača koji su po volji „gradskoj politici“, osim što bi predstavljalo svojevrstu iznudu od pobednika na tenderu i što bi bilo kažnjivo i po normama Krivičnog zakonika, zabranjeno je već i samim Zakonom o javnim nabavkama, član 80. st. 1 i 3.

Drugo, sve i kada bi Grad Beograd mogao da „sprovodi politiku“ tako što bi nalagao stranim kompanijama da posluju sa domaćim firmama, ipak ne bi bilo moguće da ti podizvođači dobiju „najmanje 50% posla“ jer nije dopušteno da podizvođači obavljaju većinu posla - njihov udeo „ne može biti veći od 50%“.

UJN nije odgovorila na dopis.

³⁰http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/UJN_inicijativa_Grad_Beograd_javne_nabavke.pdf

DRI - zvanični i nezvanični transfer iz budžetske rezerve

TS je uputila dopis³¹ Državnoj revizorskoj instituciji povodom navoda iz medija koji mogu biti povod za postupanje institucije u vezi sa pitanjem zakonitosti i svrsishodnosti raspolaganja javnim sredstvima u konkretnom slučaju, ali i u drugim sličnim situacijama u budućnosti

Naime, prema vestima³² koje su objavljene 20. marta 2018, Vlada Srbije iz budžetskih rezervi izdvojila za potrebe grada Beograda 90 miliona dinara i to zbog smanjenog prihoda gradskog budžeta. Ova vest je bila iznenađenje, jer su gradski čelnici tvrdili da gradske finansije nikad nisu bile stabilnije i da su prihodi sve veći. Nevezano za istinitost takvih tvrdnji političara, otvorilo se pitanje

zakonitosti transfera. Naime, mediji su potom objavili da u gradskoj upravi navode da je 90 miliona dinara namenjeno za organizaciju završnog turnira košarkaške Evrolige, od 17. do 20. maja u Beogradu. Zvanična formulacija „smanjenja prihoda“ koristi se samo formalno, jer ne postoji nijedan drugi zakonom predviđen osnov za korišćenje rezervi iz republičkog budžeta.

TS je ukazala da je u ovom slučaju obrazloženje za dodelu sredstava očigledno lažno, pa je samim tim i transfer nezakonit u smislu odredaba člana 69. st. 6. Zakona o budžetskom sistemu.

DRI nije odgovorila na inicijativu

Ministarstvo prosvete - cene udžbenika

Povodom slučaja opisanog u poglavlju o delovanju tužilaštva, pod naslovom "Odluka je doneta jer je doneta odluka", TS se obratila³³ Ministarstvu prosvete i pozvala ga da istraži efekte primene zakonskih rešenja na cene udžbenika naročito u vezi sa udžbenicima koji su u prethodnim godinama u pretežnoj meri odabrani od strane nastavnčkih veća.

Ministarsvo je odgovorilo³⁴ na inicijativu, detaljno opisujući procedure uvođenja novih

udžbenika, po razredima i godinama. Na kraju je zaključilo da će, kada škole izaberu udžbenike i pošto bude uspostavljen elektronski registar udžbenika, koji će omogućiti uvid u to koje su "udžbeničke jedinice" najviše birane, "Ministarstvo nastojati da organizuje istraživanje koje TS predlaže o efektima primene novih zakonskih rešenja na cene udžbenika, posebno onih koje su stručni organi škola najviše birali".

³¹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Dopis_DRI_-_inicijativa_za_postupanje.pdf

³² <https://insajder.net/sr/sajt/tema/10701/>

³³http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Inicijativa_Ministarstvu_prosvete_efekti_zakona_na_cene_udzbenika.pdf

³⁴http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_udzbenici_inicijativa.pdf

UJN i jelka

TS je Upravi za javne nabavke ukazala³⁵ na slučaj nabavke novogodišnje jelke u Beogradu i predložila joj da izvrši nadzor nad primenom Zakona o javnim nabavkama. U inicijativi su detaljno pobrojane nejasnoće i nepravilnosti u postupku.

Do danas nije stigao odgovor šta je Uprava uradila, niti se u javnosti pojavila informacija

da je podneta neka prijava zbog utvrđenih nepravilnosti. Ali, kako u ovom slučaju nije ni bila obavezna da izvesti šta je eventualno (na miru) radila po inicijativi, TS je podnela i zahtev Upravi da nam dostavi dokumenta i informacije u vezi sa tim slučajem. Odgovor nije stigao.

Ministarstvo rada - donacija Jure

Povodom slučaja donacije automobila, opisanog pod naslovom "Donacija se ne odbija" u poglavlju o delovanju tužilaštva, TS se obratila³⁶ i Ministarstvu rada. Tražili smo da nam dostave ugovor o donaciji, kopije pisane komunikacije ili beleške o usmenoj komunikaciji koja je prethodila donaciji

(molba za donaciju ili odgovor na ponudu donacije) i dokumente o tome kako je razmatrano treba li zaključiti ugovor i primiti poklon u svetlu zakonitosti i mogućih negativnih efekata na rad ministarstva.

Odgovor nije stigao.

DRI - donacija Jure

TS se obratila³⁷ i Državnoj revizorskoj instituciji povodom slučaja Jura. Poslali smo upit i inicijativu, sa molbom da nas izvesti ukoliko je postupala u okviru svojih ovlašćenja u vezi sa ovom donacijom. Zamolili smo i da nas DRI obavesti da li je planirala da u postupcima revizije obuhvati i ugovore o donaciji koje zaključuju korisnici javnih

sredstava. Najzad, ukoliko je DRI uočila postojanje sistemskog problema na koji ukazujemo, zatražili smo informaciju o eventualno pokrenutim inicijativama kod drugih državnih organa da se ti problemi reše.

Odgovor nismo dobili.

³⁵http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zalba_VJT_BG_jelka.pdf

³⁶[http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_Ministarstvo_za_rad_donacija_Yura.p
df](http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_Ministarstvo_za_rad_donacija_Yura.pdf)

³⁷http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Dopis_DRI_donacija_Yura.pdf

Ministarstvo finansija - donacija Jure

Povodom slučaja Jura, Ministarstvu finansija smo ukazali da aktuelni propisi regulišu samom sukob interesa državnih funkcionera sa javnim interesom o kojem treba da se staraju, ali ne i situacije kada državni organ koji treba da vrši kontrolu traži poklon od privatne firme koju treba da kontroliše. Pored toga, propisima nije uređeno i pitanje skrivenih troškova koje neke donacije mogu da nose, odnosno situacije kada skriveni

troškovi u vezi sa donacijama (višestruko) nadmašuju vrednost donacije.

Stoga smo zatražili informaciju da li je Ministarstvo finansija uočilo ove sistemske probleme u da li je preduzelo mere ili iniciralo kdo drugih državnih organa mere da se ti problemi reše.

Odgovor nismo dobili.

Agencija i REM - Vesić u Šarenici

Od Agencije za borbu protiv korupcije u februaru 2018. godine zatražili smo Informaciju o tome da li je prikupljala podatke od organa vlasti, političkih subjekata, javnih funkcionera i drugih lica, na osnovu svojih ovlašćenja iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, a u vezi sa gostovanjem tadašnjeg gradskog menadžera Goran Vesića, kandidata za odbornika u skupštini Grada Beograda na listi "Aleksandar Vučić - zato što volimo Beograd" u zabavnoj emisiji "Žikina šarenica"³⁸ 27. januara 2018. godine. Pregledom emisije smo stekli uverenje da postoji kršenje Pravilnika o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom predizborne kampanje koji propisuje sledeće:

"Zabranjeno je tokom predizborne kampanje emitovati igrane, dokumentarne, zabavne ili druge slične programske sadržaje u kojima se pojavljuje funkcioner ili istaknuti predstavnik podnosioca izborne liste ili kandidat".

U vezi sa tim, verovatno je da postoji i kršenje Zakona o izboru narodnih poslanika, u delu koji se (na osnovu Zakona o lokalnim izborima) primenjuje na lokalne izbore. Naime, u članu 49. propisuje se da organizacijama koje emituju radio i televizijski program, čiji je osnivač Republika Srbija, nije dozvoljeno pod bilo kojim uslovima, predstavljanje kandidata i iznošenje i obrazlaganje programa podnosilaca izbornih lista u komercijalnom, zabavnom ili drugom programu).

³⁸<http://www.rts.rs/page/tv/ci/story/17/rts-1/3016500/zikina-sarenica.html>

Iako je ovo pitanje prvenstveno u nadležnosti Regulatornog tela za elektronske medije (REM), nadležnost Agencije bi mogla postojati u vezi sa eventualnim omogućavanjem korišćenja javnih resursa za promociju političkih subjekata.

Agencija za borbu protiv korupcije složila se sa ocenom TS da je pitanje prvenstveno u nadležnosti REM-a, a nije se osvrtała na drugi

deo rečenice o eventualnoj nadležnosti same Agencije.

U dopisu REM-u tražili smo sva dokumenta o postupanju u vezi sa pomenutim gostovanjem, uz argumentaciju navedenu i u dopisu Agenciji. Nismo dobili odgovor REM-a, niti ima podataka da je ovo telo postupalo u vezi sa ovim kršenjem zakona.

Agencija i Prosvetna inspekcija - Zemunska gimnazija u kampanji

TS je od Agencije za borbu protiv korupcije tražila³⁹ informaciju da li je prikupljala podatke ili preduzimala druge mere u vezi sa promocijom⁴² kandidata sa liste „Aleksandar Vučić – zato što volimo Beograd“ u Zemunskoj gimnaziji, tokom kampanje za beogradske izbore.

Ukazali smo da je u školama zabranjeno sprovoditi političke aktivnosti (član 113. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja), te da bi omogućavanje političke promocije u školskom objektu moglo da predstavlja i povredu načela i pravila o vršenju javne funkcije, kada je reč o odgovornim licima u Zemunskoj gimnaziji. Ukoliko je Gimnazija omogućila političku promociju (to jest, ako su njeni predstavnici bili upoznati sa prirodom ove posete), onda bi to moglo da predstavlja i povredu Zakona o finansiranju

političkih aktivnosti, budući da je zabranjeno da se izborne aktivnosti finansiraju od strane javnih ustanova, što uključuje ne samo donacije, već i besplatne usluge, poput ustupanja prostorija (član 12, stav 1).

Agencija je odgovorila da je uvidom u vesti, slike i snimke sa navedenog događaja utvrđeno da je Goran Vesić posetio Zemunsku gimnaziju u društvu Milana Gurovića, Gorana Grbovića i Nebojše Ilića⁴⁰, „kojom prilikom su navedeni sportisti donirali školi 5.000 evra, naglašavajući da će donaciju školi dati iz ličnih sredstava“.

Agenciju je pregledala snimke, ali se nije osvrtała na Vesićevu izjavu datu tom prilikom: „Na našoj listi su i Zvezda i Partizan i reprezentacija Srbije zato što svi volimo Beograd“, niti na činjenicu da je o „donaciji

³⁹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/dopis_Agenciji_u_vezi_sa_mogucim_krsenjem_pravila_u_kampanji_za_gradske_izbore.pdf

⁴⁰<https://rs.n1info.com/a359120/Bg-Izborei/Vesic-Gurovic-Grbovic-i-Ilic-u-Zemunskojgimnaziji.html>

košarkaša iz ličnih sredstava“ SNS izveštavala⁴¹ na svojim internet stranicama.

Odgovor Ministarstva prosvete na zahtev⁴² TS-a upućen Prosvetnoj inspekciji povodom ovog istog slučaja još je plastičniji primer rada nadležnih organa. Ministar Šarčević je u svom dopisu prosledio kopiju⁴³ izjave direktora Zemunske gimnazije datu Sektoru za inspeksijske poslove Ministarstva. Direktor je objasnio da nikakve političke promocije nije bilo, a on pretpostavlja da se „tvrdnja o političkom skupu“ odnosi na „posetu od strane gradskog menadžera gospodina Gorana Vesića, te proslavljenih košarkaša Gorana Grbovića, Nebojše Ilića i Milana Gurovića“. Košarkaši su, tvrdi se u izjavi,

organizovali posetu kako bi pomogli sređivanje sale za fizičko. Nije objašnjeno kako se Goran Vesić zatekao u sali tom prilikom. Proslavljeni košarkaši su došli jer su „čuli za sportske uspehe đaka u godini u kojoj se obeležava 160 godina gimnazije“. Pa kad su „videli i čuli u kakvom je stanju sala“ rešili su da pomognu. Sve je „medijski praćeno bez političkog okupljanja i promocije bilo koje stranke, pošto su svemu prisustvovali samo pomenuti košarkaši, učenici i zaposleni“.

Na osnovu ove izjave Inspekcija je, TS pretpostavlja, zaključila da je sve u redu. TS retpostavlja jer ministar odluku Inspekcije nije dostavio.

Agencija i opština Voždovac - čiji je Fejsbuk

Na Fejsbuk stranici gradske opštine Voždovac 29. januara 2018. objavljen je poziv⁴⁴ građanima na druženje sa predsednikom Republike Srbije, Aleksandarom Vučićem, u USC Voždovac na Banjici, u subotu 3. februara, u 12. časova. Taj skup je, u stvari, bio predizborni skup SNS, odnosno liste "Aleksandar Vučić - zato što volimo Beograd" koja je učestvovala na martovskim izborima za odbornike u skupštini Grada Beograda.

Na pitanje jednog građanina zbog čega gradska opština poziva na druženje sa predsednikom Republike koristeći logo SNS-a nije odgovoreno na FB profilu ove opštine. Sličan poziv je ponovo objavljen 5. 2. 2018. godine (ponovo na Fejsbuk strani gradske opštine). Građani koji su se obratili TS, obavestili su nas da su na Lekinom brdu zatekli plakate istog izgleda kao poziv na sajtu

⁴¹<http://beograd.sns.org.rs/lat/galerije/zemunska-gimnazija-dobice-donaciju-od-5000-evra>

⁴²http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_TS_Prosvetna_inspekcija.pdf

⁴³http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_MProsvete_Zemunska_gimnazija.pdf

⁴⁴<https://www.facebook.com/GOVozdovac/photos/a.929409740437083.1073741830.167385353306196/1758458937532155/?type=3>

SNS-a⁴⁵ na kojem je i objavljen izveštaj sa istog događaja, a u kome je predstavljen kao „miting liste 'Aleksandar Vučić - zato što volimo Beograd!' na Voždovcu“

Istražujući navode građana, uočili smo da je najavu mitinga SNS objavio tek 2. februara na svom sajtu (dan uoči održavanja), što je potom preneto i na tviter nalogu i fejsbuk stranici ove političke stranke. To nas navodi na zaključak da građani koji su prethodno putem opštinske fejsbuk stranice bili obavješteni o "druženju sa predsednikom" nisu imali načina da pre tog momenta ustanove da se zapravo radi o skupu podrške jednoj izbornoj listi (političkom subjektu). U vezi sa ovim događajima, može se zaključiti da bi predmet ispitivanja moglo da bude eventualno kršenje pravila o finansiranju političkih aktivnosti u pogledu korišćenja javnih resursa za promotivne aktivnosti jedne političke stranke, odnosno koalicije, pre svega u najavi događaja.

TS je sve ovo navela u dopisu Agenciji za borbu protiv korupcije, zatraživši informaciju o tome da li je prikupljala podatke od organa vlasti, političkih subjekata, javnih funkcionera i drugih lica, na osnovu svojih ovlašćenja iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, ili preduzimala druge mere, a u vezi sa mogućim

korišćenjem javnih resursa za promociju stranačkog skupa.

Agencija je odgovorila da će proveriti navode i nekoliko nedelja kasnije obavestila⁴⁶ TS da je od opštine Voždovac dobila odgovor da "nije postojao nalog za objavu poziv na fejsbuk interent stranici gradske opštine", kao i informaciju da Služba za informisanje gradske opštine Voždovac ne uređuje pomenutu Fejsbuk stranicu. Na osnovu toga Agencija je zaključila da nema osnova za odlučivanju o povredi zakona od strane predsednikagradske opštine .

U odgovoru nije bilo ni reči o navodima TS u vezi sa sumnjama da su prekršena pravila o finansiranju političkih aktivnosti u pogledu korišćenja javnih resursa za promotivne aktivnosti jedne političke stranke. Na osnovu toga bi se moglo zaključiti da je iz odgovora d aslužba za informisanje ne uređuej Fejsbuk stranicu opštine Voždovac, Agencija zauzela stav da ta stranica uopšte ne pripada opštini Voždovac.

Ovo smo pokušali da proverimo zatraživši⁴⁷ od opštine Voždovac podatak da li ona poseduje profil na društvenoj mreži Fejsbuk i ko su lica ovlašćena za uređivanje i postavljanje sadržaja i informacija na nalogu Gradske opštine Voždovac na Fejsbuku. Tražili smo i podatak ko je odgovoran za

⁴⁵<https://www.sns.org.rs/novosti/vesti/vucic-nas-je-posao-da-radimo-za-buducnost-gradjana>

⁴⁶<http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti>

[uz_vesti/Odgovor ACAS o predsedniku opstine Vozdovac.pdf](uz_vesti/Odgovor_ACAS_o_predsedniku_opstine_Vozdovac.pdf)

⁴⁷

[http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev GO Vozdovac.pdf](http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_GO_Vozdovac.pdf)

uređivanje i postavljanje informacija na nalogu na Fejsbuku dana 29. januara 2018. godine.

Odgovor nismo dobili i uložili smo žalbu⁴⁸ Povereniku.

Agencija - prevoz bolesnih kao politička aktivnost

TS se obratila Agenciji za borbu protiv korupcije u vezi sa akcijom koju je politička stranka Socijaldemokratska partija Srbije sprovodila tokom predizborne kampanje - prevoz starih, nemoćnih i bolesnih brendiranim stranačkim vozilom.

U ovom slučaju bi sporno moglo biti pitanje korišćenja resursa političke stranke za aktivnosti koje nisu političke, odnosno pitanje povezanosti ovakvih troškova sa izbornom kampanjom. Podsećamo da se Agencija u prošlosti više puta oglašavala u vezi sa sličnim primerima, upozoravajući na njihovu nezakonitost. U vezi sa sličnim pojavama može se postaviti i pitanje eventualnog kršenja drugih propisa (o zdravstvenoj zaštiti kada se vrše lekarski pregledi i slično). Kada je reč o konkretnom događaju, odnosno političkoj promociji SDPS u klubu penzionera Zvezdare, prema informaciji koja je objavljena na sajtu ovog političkog subjekta, događaj se odigrao u prostorijama jednog udruženja i to udruženja koje funkcioniše „u okviru Saveza penzionera Srbije“. S druge strane, Zakon o finansiranju političkih aktivnosti zabranjuje

da se politički subjekti finansiraju (uključujući i besplatne usluge, poput omogućavanje promocije) od strane udruženja, a postavlja i ograničenja za finansiranje iz javnih resursa (ukoliko je ovo penzionersko udruženje korisnik budžeta, što nam nije poznato).

Pored toga, iz objavljene vesti bi se moglo zaključiti da je predsednik stranke SDPS koji je ujedno i ministar, sa penzionerima diskutovao i o nekim pitanjima iz nadležnosti ministarstva kojim rukovodi (vaučeri za putovanja), ili da su makar sagovornici nametnuli tu temu. U svakom slučaju, predmet mogućih provera bi moglo biti poštovanje pravila iz člana 29. Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, u pogledu jasnog predočavanja svojstva u kojem nastupa nosilac javne funkcije, koji je ujedno i nosilac funkcije u političkoj stranci.

Agencija je odgovorila da se u vezi sa korišćenjem brendiranog vozila ne stiču elementi kažnjivog dela jer nije precizno definisano šta je politička aktivnost - pa se i prevoz starih i bolesnih može tretirati politička aktivnost u predizbornoj kampanji

⁴⁸

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_GO_Vozdovac.pdf

"ako je politički subjekat smislio kreativan način da se obrati biračima kroz neku vrstu promotivnog brendiranog automobila koji razvozi bolesne, stare i nemoćne" pa se to se ne može podvoditi pod kršenje odredaba Zakon o finansiranju političkih kativnosti.

U vezi sa navodima o korišćenju prostorija penzionerskog udruženja, Agencija je odgovorila da će to moći da proveri tek nakon podnošenja izveštaja o finansiranju kampanje, dok se na eventualno kršenje zakona od strane ministra nije osvrkala.

Agencija - postupak koji traje

Funkcionerska kampanja je pojava na koju TS ukazuje od izbora 2012. U javnosti se, međutim, često stvara konfuzija šta je funkcionerska kampanja (nije uvek nezakonita), a šta je kršenje odredbi Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije koje se tiču zloupotrebe javnih resursa u stranačke svrhe (famosni član 29. stav 2: Funkcioner ne može da koristi javne resurse i skupove na kojima učestvuje i susrete koje ima u svojstvu funkcionera, za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata).

U kampanji za beogradske izbore zabeležili smo slikovit, upadljiv i nesporn slučaj kršenja zabrane iz pomenutog člana 29. Stoga smo još u februaru 2018. Agenciji uputili dopis⁴⁹ u kome smo ukazali na ministarsku predizborna posetu Zorane Mihajlović Obrenovcu i naselju Skela. Na skupu u Skeli ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, prisutna u svojstvu javnog funkcionera, gradila je predizbornu

infrastrukturu i saobraćala sa biračima, poručujući da građani „lažna obećanja ne mogu čuti od Srpske napredne stranke“, čime je promovisala partiju. Potom se uz novo promovisanje SNS-a osvrnula na političke protivnike:

„Danas sam ovde ne da bih vam davala lažna obećanja, to čine neki drugi, poput Đilasa i Šapića, ne bi li se opet vratili da unište ono što mi popravljamo“. Možda bi za ovaj drugi citat Agencija mogla da nađe opravdanje tumačenjem da smo „mi“, odnosno „oni“ koji popravljaju – Ministarstvo, a da zakon ne zabranjuje kritiku političkih protivnika. Ali je problem kako progledati kroz prste korišćenju javnih resursa, odnosno sajta⁵⁰ Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture na kome je objavljen partijski propagandni govor.

⁴⁹http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/dopis_Agenciji_u_vezi_sa_mogucim_krsenjem_pravila_u_kampanji_za_gradske_izbore.pdf

⁵⁰<http://www.mgsi.gov.rs/lat/aktuelnosti/mihajloviceva-mestanima-skele-nismo-tu-da-dajemo-lazna-obecanja-vec-da-zajedno-sa-vama-0>

Agencija je 7. marta odgovorila⁵¹ TS da je već u toku postupak prethodne provere po prijavi protiv Zorane Mihajlović za situaciju koju smo naveli u dopisu. Narednih pet meseci nije bilo informacija na ovu temu, ni u medijima (verovatno bi informacija da je potpredsednici vlade izrečena mera pobudila interesovanje medija), niti na sajtu Agencije. Stoga smo 22.

avgusta 2018. uputili novi zahtev Agenciji da nas obavesti dokle se stiglo sa postupkom provere i da nam dostavi rezultate provere ukoliko je završena. Odgovorili su 14. septembra da je postupak u toku. U decembru 2018. godine uputili smo novi zahtev. Odgovor očekujemo.

U Poreskoj upravi sve je tajna

Povodom navoda opisanih u poglavlju o postupanju tužilaštava (Nema prijave i tačka) obratili smo se i Poreskoj upravi. Poslali smo zahtev da nam dostave informacije da li je Poreska

uprava sprovela ili ima u planu da sprovede internu kontrolu rada poreskih inspektora na području Grada Niša, a povodom javnog upozorenja niških „Južnih vesti“ da dve poreske inspekcije zloupotrebljavaju svoj službeni položaj tako što mesecima kontrolišu poslovanje

„Južnih vesti“, iako do sada nisu nađene nepravilnosti u radu. i da pored stalnih provera ovog medija, inspekcije proveravaju i firme koje se oglašavaju u „Južnim vestima“, kao i da su imali neslužbene „kontakte“ sa članovima porodica zaposlenih u firmama koje se oglašavaju. Ukazali smo da bilo šta što prekoračuje obim inspekcijske kontrole

predstavlja i moguću zloupotrebu službenog položaja. Zato Transparentnost Srbija smatra da ove navode „Južnih vesti“ treba da proveriti internom kontrolom.

Ukoliko je interna kontrola sprovedena, zatražili smo da nam dostavite nalaze. U slučaju da Poreska uprava nije postupala u vezi sa opisanom situacijom, usled toga što joj informacije nisu bile poznate, ohrabрили smo ih da naš zahtev tretiraju i kao inicijativu da preduzmu mere iz svoje nadležnosti.

Poreska uprava ne samo da nije odgovorila na inicijativu, već je rešenjem odbila zahtev za dostavljanje informacija, upućeno po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, pozivajući se na odredbe Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji o tajnosti podataka iz postupka, koje se odnose na podatke o poreskim

51

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_ABPK.pdf

obveznicima. Povodom ovog besmislenog obrazloženja, TS je podnela žalbu Povereniku. Ukazali smo da se organ vlasti pozvao isključivo na odredbe Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji, a ne i na neki od mogućih pravnih osnova iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, što rešenje čini nezakonitim.

Pored toga, Poreska uprava se u ovom rešenju pozvala na odredbe Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji koja ne bi bila podobna za uskraćivanje informacija ni da je organ vlasti primenio odgovarajuće odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Naime, u obrazloženju rešenja o odbijanju navode se razni osnovi za određivanje tajnosti poreskih podataka, koji se svi odnose na zaštitu poverljivih podataka poreskih obveznika.

S druge strane, zahtevom za pristup informacijama su tražene informacije koje se odnose na postupanje Poreske uprave u

sprovođenju eventualne interne kontrole rada poreskih inspektora, a ne i bilo koja informacija koja se odnosi na poreske obveznike.

Poreska uprava je, dakle, u svom zvaničnom dokumentu potvrdila da poseduje tražene informacije o (ne)sprovođenju interne kontrole, i istovremeno je proglasila te informacije za tajne.

Imajući u vidu prirodu traženih informacija, smatramo očiglednim da je Poreska uprava dala lažnu informaciju. Na taj način, organ vlasti je, ne samo neosnovano uskratio tražene informacije, već je i na drugi način omeo ostvarivanje prava na pristup informacijama (čl. 22. st. 1. t. 6)). Time je ujedno ovlašćeno lice načinilo prekršaj iz člana 46, t. 8) Zakona („ne postupi po zahtevu za pristup informacijama u skladu sa ovim zakonom, odnosno dostavi nepotpune ili netačne informacije“).

UJN i zoohigijena

U vezi sa hvatanjem i zbrinjavanjem pasa u više mesta u Srbiji Transparentnost Srbija je dobila više desetina prijava građana, sve u vezi sa postupanjem preduzeća MB avenija.

Prijave smo razvrstali u nekoliko različitih kategorija, među kojima je jedna bila javne nabavke. Analizirali smo 10 slučajeva i u svim postupcima uočili sledeće nepravilnosti:

- Problematična i nejasna tehnička specifikacija predmeta javne nabavke; Predmeti postupaka se razlikuju od naručioca do naručioca, ali je kod svih neprecizno određeno, pa ukoliko upoređujemo sa obavezama iz Zakona o veterinarstvu i Zakona o dobrobiti životinja, veoma često je nejasno da li su u pitanju prevoz, smeštaj ili druge obaveze, ili sve zajedno.

- Veoma često kao predmet se navodi samo hvatanje pasa, međutim iz izvršenja ugovora se vidi da se radi i o smeštaju i zbrinjavanju.

- U vezi sa dokazima o posedovanju prihvatilišta koji je i osnovni uslova da bi se moglo učestvovati, u gotovo svim slučajevima naručioc od ponuđača ne traže dostavljanje dokaza o posedovanju prihvatilišta. U tom smislu, trebalo bi da zahtevaju i podatke o iskorištenosti prihvatilišta s obzirom na to da je jedan od najvećih problema i to što je prihvatilište Avenije bukvalno prebukirano psima koje smeštaju na premali prostor i gde oni napadaju jedni druge, preotimaju hranu ili ih lekari ne leče dobro. U vezi sa tim, naručioca bi morala da zanima i moguća informacija o tome da li je prihvatilište adekvatno, činjenica koja je potpuno javna a ogleda se u tome da su prihvatilišta prepuna pasa i da se postojanje samog kapaciteta ne slaže sa realnom situacijom na terenu. Na primer, to što neko ima prihvatilište kapaciteta 1000 pasa, može da odgovara naručiocu kome treba smeštaj 50 pasa, međutim ukoliko u tom prihvatilištu ima već 1500 pasa a naručilac ima ili može da ima takvu informaciju, smatramo da bi trebalo i da postupa odgovorno kad zahteva dokaze o ispunjavanju tih usluga.

U prilog ovoj nepravilnosti, stoji i teza da naručioc i ne pokazuju interesovanje o izvršenju ugovora pa ih ni ne zanima dokazivanje ispunjenosti uslova.

- Dodatni uslovi tehničkog kapacitetasu loše postavljeni, zaheva se veći broj vozila iako je za izvršenje posla neophodno samo jedno vozilo;

- Nedostaju drugi dodatni uslovi na osnovu kojih bi se moglo obezbediti izvršenje ugovora od strane ponuđača;

- U svim slučajevima, razlika između procenjene i ugovorene vrednosti je manja od 3% ili gotovo identična. U razgovoru sa udruženjima za zaštitu pasa zaključili smo da se veoma često daju ponude koje su ispod tržišnih (cena iskazana po psu, pa do izvršenja ugovora);

- U svim slučajevima javlja se samo jedan ponuđač.

Na osnovu svih ovih nalaza, Upravi za javne nabavke podneli smo tri inicijative u kojima smo tražili da se izvrši nadzor nad primenom Zakona o javnim nabavkama (Tutin, Paraćin I inicijativa koja se delom odnosi na slučajeve u vezi sa smeštajem pasa - objavljivanje dokumenata u vezi sa pripremom tehničke specifikacije)

U vezi sa tim slučajevima i inicijativama razgovarali smo sa predstavnicima Uprave za javne nabavke i pri tom nam je ukazano da su uočili nepravilnosti i da smatraju da je najveći problem što lokalne samouprave- naručioc nisu preciznije uredili sistem zoohigijene (opcija javnih nabavki kao prinudni model) pa iz tog razloga i nastaju nejasnoće prilikom određivanja predmeta u postupku, ali i dodatnih uslova. Na osnovu naših inicijativa i ukazivanja na nepravilnosti i u drugim

slučajevima, UJN se obratila lokalnim samoupravama kod kojih su uočene nepravilnosti i uputila da interno reše pitanje zoohigijene kako se ne bi pojavljivali problemi u javnim nabavkama.

Ministarstvo građevinarstva i grad Beograd - Nelegalna gradnja

Od Ministarstvo građevinarstva tražili smo podatak (u okviru analize opisane u poglavlju o postupaju tužilaštava po krivičnim prijavama za ova krivična dela) o broju krivičnih prijava po članu 219 a i 219 b Krivičnog zakonika Republike Srbije - nelegalna gradnja i priključenje nelegalnog objekta na infrastukturu.

U odgovoru Ministarstva se navodi se da je republička građevinska inspekcija podnela jednu krivičnu prijavu za delo iz člana 219a KZ RS 2013. godine protiv odgovornog lica u pravnom licu koje je bilo investitor dela Unutrašnjeg magistralnog prstena - petlja "Radnička", a koji je u trenutku nadzora gradio bez građevinske dozvole.

Od grada Beograda tražili smo koliko su krivičnih prijava za dva pomenuta krivična dela podneli organi i službe grada Beograda i gradskih opština. Nisu odgovorili, zbog čega smo podneli žalbu Povereniku.

Ministarstvo građevinarstva - rušenje na Kopaoniku

U vezi sa višemesečnim odlaganjem rušenja nelegalnog objekta na Kopaoniku i tvrdnji Ministarstva građevinarstva da je problem što policija odbija da asistira pri izvršenju, zatražili smo od Ministarstva kopiju obrazloženja zahteva koji je ono uputilo MUP-u Republike Srbije, policijska stanica u Brusu, radi pružanja pomoći pri izvršenju rešenja Odeljenja građevinske inspekcije o uklanjanju objekta na vrhu Kopaonika, a u vezi sa prinudnim uklanjanjem objekta koje je bilo zakazano 7. avgusta 2018.

Tražili smo takođe informaciju ili kopiju dokumenta iz kojeg se može videti u koliko slučajeva tokom 2017. i 2018. godine, ili za drugi period za koji se vode takve evidencije,

je navedeno Ministarstvo zahtevalo od MUP-a pomoć u izvršenju rešenja iz člana 171, st. 1. Zakona o planiranju i izgradnji, radi uklanjanja objekta odnosno njegovog dela, u koliko slučajeva je MUP odbio da pruži pomoć zbog toga što nije postojao dokaz o pokušaju da se objekat ukloni bez pomoći policije, a u koliko slučajeva je MUP pružio ovu pomoć.

Takođe smo tražili dokumente (npr. stručna mišljenja o primeni zakona, pravne analize, inicijative za izmenu i dopunu propisa), koja se odnose na razmatranje eventualne neusaglašenosti između člana 171. Zakona o planiranju i izgradnji i člana 54. Zakona o policiji i na predloge da se taj problem reši.

Naime, u medijima⁵² je objavljeno je da je MUP uskratio pomoć pri uklanjanju bespravno podignutog objekta, pozivajući se na to da „nije dostavljen dokaz da je pokušano izvršenje bez policijske pomoći“.

Na osnovu Zakona o planiranju i izgradnji, član 171, „Rešenje o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela, koje se donosi na osnovu ovog zakona, izvršava republički, pokrajinski, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove građevinske inspekcije.“ Takođe je u istom članu propisano da organ nadležan za poslove građevinske inspekcije sačinjava program uklanjanja objekata i odgovara za njegovo izvršenje i da troškovi izvršenja inspeksijskog rešenja padaju na teret izvršenika. Ako izvršenik sam ne sprovede izvršenje rešenja o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela, rešenje će se izvršiti preko privrednog društva, odnosno drugog pravnog lica ili preduzetnika, takođe na teret izvršenika, a do naplate troškovi izvršenja inspeksijskog rešenja padaju na teret budžeta nadležnog organa. Stavom 7. navedenog člana propisano je da će „na zahtev organa nadležnog za poslove građevinske inspekcije nadležna policijska uprava, u skladu sa zakonom, pružiti policijsku pomoć radi omogućavanja izvršenja rešenja o uklanjanju objekta, odnosno njegovog dela.

U citiranoj odredbi Zakona o planiranju i izgradnji se, suprotno saopštenju iz MUP-a koje citiraju „BIRN“ i „Insajder“⁵³, ne pominje kao uslov za asistenciju policije to da je prethodno pokušano prinudno izvršenje bez pomoći policije.

Na osnovu te odredbe, dovoljno bi bilo da MUP dobije zahtev nadležnog organa, pa će biti dužan da pruži pomoć. Međutim, iz st. 7, člana 171. proizlazi da se pomoć pruža „u skladu sa zakonom“. Ta se odredba može tumačiti tako da se policijska pomoć pruža na način predviđen drugim propisima, ali i tako da drugim zakonima mogu da budu propisani i uslovi da bi policija uopšte pružala pomoć pri uklanjanju nelegalnih objekata.

Na osnovu Zakona o policiji, član 54, „Pomoć u sprovođenju izvršenja Policija pruža na osnovu pisanog zahteva ovlašćenog subjekta iz člana 53. stav 1. ovog zakona koji se podnosi mesno nadležnoj organizacionoj jedinici Policije, najmanje pet radnih dana pre dana određenog za izvršenje.“ U stavu 2. se navodi sledeće: „U zahtevu za pružanje pomoći moraju biti navedeni razlozi zbog kojih je potrebna pomoć Policije, a uz zahtev se prilaže kopija akta koji treba izvršiti, sa potvrdom izvršnosti, dokaz o pokušaju izvršenja bez pružanja policijske pomoći i dokaz o

⁵² <http://javno.rs/vest/preview/slucaj-pancicev-vrh-policija-prebacuje-odgovornost-naministarstvo-gradjevine>

⁵³ <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/11889/MUP-za-Insajder-Ministarstvogra%C4%91evinarstva-nije-dostavilo-dokaz-da-je-poku%C5%A1alo-da-ru%C5%A1iobjekat-na-Pan%C4%8Di%C4%87evom-vrhubez-policije.html>

angažovanju pratećih službi koje su neophodne za izvršenje.

Prema izjavi ministarke Zorane Mihajlović, koju smo pronašli u medijima⁵⁴: „Ministarstvo građevinarstva neće izaći samo da ruši nijedan objekat, bez pomoći i podrške policije jer to nikada do sada nismo radili. Na taj način ne želim da ugrozim ni ljude ni opremu“ se može izvesti zaključak da je Ministarstvo do sada uvek imalo pomoć policije kod prinudnog uklanjanja objekata na osnovu člana 171. Zakona o planiranju i izgradnji, a da je ta pomoć uskraćena samo u ovom slučaju.

Ministarstvo je odgovorilo⁵⁵ da su sproveli postupak prinudnog izvršenja 2015. godine na četiri lokacije (Perućac, Golija, Stara planina i Uvac) uz asistenciju policije saglasno članu 267 stav 3. Zakona o opštem upravnom postupku koji je važio u trenutku izvršenja.

TS se žalila jer je samo delimično odgovoreno na zahtev, pa je stigao novi odgovor - da od januara 2017. do avgusta 2018. nije bilo uklanjanja objekata pa nisu ni podnošeni zahtevi za asistenciju. Takođe, Ministarstvo nema dokumente u vezi sa razmatranjem neusaglašenosti između Zakona o planiranju i izgradnji i Zakona o policiji.

Vlada Srbije, Grad Beograd i opština Savski venac - Beograd na vodi - objekti javne namene

Leks specijalisom (Zakon o utvrđivanju javnog interesa i posebnim postupcima eksproprijacije i izdavanja građevinske dozvole radi realizacije projekta „Beograd na vodi“) je otvorena mogućnost da zajedničko privatno-javno preduzeće koje gradi "Beograd na vodi" bude oslobođeno plaćanjeviše od 300 miliona evra naknada za građevinsko zemljište, uz obavezu da zauzvrat izgradi objekte javne namene u toj vrednosti. Iz dokumenat akoji su dostupni javnosti ne vidi se koji objekti treba da budu izgrađeni, u kome roku, niti koji objekti, koji su do sada

izgrađeni, eventualno tretirani kao objekti javne namene i koja je njihova vrednost.

Zbog toga je TS poslala zahteve Vladi Srbije, gradu Beogradu i gradskoj opštini Savski venac.

Od Vlade Srbije tražili smo informacije o uređenju zemljišta i izgradnji i rekonstrukciji objekata javne namene na području realizacije projekta „Beograd na vodi“, što uključuje podatke o vrsti objekata koji su izgrađeni ili rekonstruisani, vrsti izvedenih radova na uređenju zemljišta, vrednosti tih investicija, postupku koji je primenjen na izbor izvođača

⁵⁴ <http://www.politika.rs/sr/clanak/408824/Mihajlovic-o-divljoj-gradnji-na-KopanikuNecemo-rusiti-bez-policije>

⁵⁵http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_Ministarstvo_građevinarstva.pdf

radova i izvršenom stručnom i finansijskom nadzoru, od zaključenja ugovora do dana postupanja po ovom zahtevu.

Naša pretpostavka je da Vlada Srbije poseduje tražene informacije, zato što se one odnose na realizaciju pojedinih delova navedenog ugovora (između ostalog pomenutih u okviru glave 7. i u preambuli), a ugovor je ispred Republike Srbije potpisala potpredsednica Vlade, kao i po osnovu činjenice da Vlada Srbije vrši osnivačka prava po osnovu udela od 32% u navedenom preduzeću, da je imenovala neke od članova upravljačkih i nadzornih tela ovog preduzeća, i da po tom osnovu mora posedovati i neke podatke o poslovanju preduzeća koji nisu objavljeni na stranicama Agencije za privredne registre.

Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev, poslata je urgencija i priprema se tužba Upravnom sudu.

Od Grada Beograda tražena je informacija o tome da li je bilo koji organ Grada Beograda doneo odluku kojom je propisano da se radovi na uređivanju građevinskog zemljišta uključujući izgradnju površina javne namene, kao i izgradnju objekata javne namene u javnoj svojini koje realizuje investitor na osnovu ugovora o izgradnji projekta „Beograd na vodi“ priznaju kao izmirenje ukupne obaveze na ime doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta, kao i kopija te odluke, odnosno identifikacija mesta sa kojeg se odluka može besplatno preuzeti na internetu.

Tražena je i informacija o tome da li je bilo kojem organu Grada Beograda upućen

predlog ili inicijativa da donese odluku iz tačke 1. ovog zahteva i kopija tog predloga ili inicijative.

TS je tražila i kopije dokumenata u posedu organa Grada Beograda iz kojih se može videti koliko je izvedeno radova na uređivanju građevinskog zemljišta, uključujući izgradnju površina javne namene, kao i izgradnju objekata javne namene u javnoj svojini koje realizuje investitor na osnovu ugovora o izgradnji projekta „Beograd na vodi“, do dana postupanja po ovom zahtevu. Od Grada Beograda zatražili smo i kopije dokumenata iz kojih se može videti koliki su dospeli doprinosi za uređivanje građevinskog zemljišta na području na kojem se realizuje projekat „Beograd na vodi“, do dana postupanja po ovom zahtevu.

Pojasnili smo, naime, da je Zakonom o utvrđivanju javnog interesa i posebnim postupcima eksproprijacije i izdavanja građevinske dozvole radi realizacije projekta „Beograd na vodi“, u članu 16, propisao da jedinica lokalne samouprave svojom odlukom može propisati da se radovi na uređivanju građevinskog zemljišta, uključujući izgradnju površina javne namene, kao i izgradnju objekata javne namene u javnoj svojini koje realizuje investitor na osnovu ugovora priznaju kao izmirenje ukupne obaveze naime doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta.

Stoga smo tražili odluku kojom je ova "mogućnost" iz zakona ozvaničena, a ako to nije učinjeno, podatak o tome koliko "Beograd

na vodi" dužuje za naknade za građevinsko zemljište.

S obzirom da se ovaj projekat realizuje na području gradske opštine Savski venac, i pored toga što nam je poznato da gradske opštine nisu jedinice lokalne samouprave, zatražili smo i od ove opštine podatak, kako bi se otklonila sumnja da je "prebijanje" naknade eventualno regulisano aktom gradske opštine.

Na pitanje da li je bilo koji organ Gradske opštine Savski venac doneo odluku kojom je propisano da se radovi na uređivanju

građevinskog zemljišta uključujući izgradnju površina javne namene, kao i izgradnju objekata javne namene u javnoj svojini koje realizuje investitor na osnovu ugovora o izgradnji projekta „Beograd na vodi“ priznaju kao izmirenje ukupne obaveze na ime doprinosa za uređivanje građevinskog zemljišta, dobili smo očekivan odgovor - za dozvole u vezi sa projektom je nadležno Ministarstvo građevinarstva a za naknade Grad Beograd kao jedinica lokalne samouprave, a ne gradska opština.

Vlada Srbije - Beograd na vodi - izveštavanje privatnog partnera o ispunjavanju obaveza

U vezi sa projektom Beograd na vodi od Vlade Srbije tražili smo i informacije o izveštavanju privatnog partnera o ispunjavanju ugovoreniuh obaveza. U zahtevu smo tražili i informaciju o tome da li članovi organa upravljanja preduzeća „Beograd na vodi d.o.o.“, koje je imenovala Vlada Srbije podnose Vladi izveštaje ili na drugi način (npr. sastanci sa članovima Vlade) predstavljaju informacije o poslovanju preduzeća Vladi ili drugom organu Republike Srbije, koliko je takvih izveštaja ili sastanaka bilo i da li je Vlada u vezi sa tim informacijama donosila neke odluke.

Naša pretpostavka je da Vlada Srbije poseduje tražene informacije, zato što se one odnose na

realizaciju pojedinih delova navedenog ugovora (između ostalog pomenutih u okviru glave 7. i u preambuli), a ugovor je ispred Republike Srbije potpisala potpredsednica Vlade, kao i po osnovu činjenice da Vlada Srbije vrši osnivačka prava po osnovu udela od 32% u navedenom

preduzeću, da je imenovala neke od članova upravljačkih i nadzornih tela ovog preduzeća, i da po tom osnovu mora posedovati i neke podatke o poslovanju preduzeća koji nisu objavljeni na stranicama Agencije za privredne registre.

Nismo dobili odgovor na zahtev.

Ostali slučajevi

Povodom slučajeva na koje je TS ukazala Agenciji za borbu protiv korupcije (sumnje na kršenje propisa tokom kampanje), obratili⁵⁶ smo se još nekim državnim organima koji imaju nadležnost u vezi sa tim eventualnim prekršajima - zdravstvenoj inspekciji, gradskom sekretarijatu za inspekcijske poslove, Upravnoj inspekciji Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu i Gradskoj službi za budžetsku inspekciju. Nijedan od ovih orgna nije odgovorio na dopise.

⁵⁶ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/171-ka-efikasnijem-procesuiranju-obelodanjenih-sumnji-na-korupciju>

Procesuiranje korupcije

Transparentnost Srbija poslala je zahteve za pristup informacijama od javnog značaja višim javnim tužilaštvima u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu, kao i Tužilaštvu za organizovani kriminal da nam dostave:

1. Kopije optužnica za krivična dela korupcije i to: primanja mita, davanja mita, zloupotrebe službenog položaja i trgovine uticajem, a koja su ova tužilaštva podnela nakon 1. marta 2018. godine, kao i za 2017. i prva tri meseca 2018.
2. Kopije sporazuma o priznanju krivice koji su zaključeni zbog krivičnih dela korupcije i to: primanja mita, davanja mita, zloupotrebe službenog položaja i trgovine uticajem.

Podatke smo tražili⁵⁷ i od Republičkog javnog tužilaštva, podsetivši na obavezu nižih tužilaštava da RJT dostavljaju informaciju o svim predmetima koji se odnose na gonjenje korupcije. (Obavezno uputstvo RJT 194/10 od 26.3.2010. godine)

RJT je odgovorilo da izmenama Uputstva iz 2013.godine i novim uputstvom od 1. marta

2018. nije propisana obaveza dostavljanje optužnica niti sporazuma o priznanju krivičnog dela, već tabelarnog pregleda krivičnih dela sa koruptivnim elementima.

U roku predviđenom zakonom odgovorili su nam i Tužilaštvo za organizovani kriminal, kao i VJT u Novom Sadu i dostavili optužnice⁵⁸, koje smo analizirali u tabeli koja je dostupna na sajtu TS.⁵⁹

VJT u Kragujevcu je odgovorilo⁶⁰ da u 2017. godini nije podnelo nijedan optužni predlog za krivična dela primanje i davanje mita, trgovina uticajem i zloupotreba službenog položaja, niti su zaključeni sporazumi o priznanju krivičnog dela za ova krivična dela.

VJT KG je odbilo naš zahtev za dostavljanje optužnica za prva tri meseca 2018.⁶¹ navodeći da bi se time ugrozilo i omelo optuženje za krivično delo i vođenje postupka. VJT KG je odbilo⁶² i dostavljanje podataka od 1. marta 2018. navodeći da bi se time ugrozilo i omelo optuženje za krivično delo i vođenje postupka.

Uložili smo žalbu⁶³ Povereniku.

⁵⁷ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zahtev_RJT_optuznice.pdf

⁵⁸ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/171-ka-efikasnijem-procesuiranju-obelodanjenih-sumnji-na-korupciju>

⁵⁹ http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TOK_i_VJT_NS_optu%C5%BEnice_i_presude_tabela.Xlsx

⁶⁰ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/VJT_KG_bez_optuznica_2017.pdf

⁶¹ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/VJT_Kg_2018_odbijanje.pdf

⁶² http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odbijanje_VJT_Kg_2.pdf

⁶³ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Zalba_VJT_KG2.pdf

VJT u Beogradu je odgovorilo⁶⁴ koliko je podignuto optužnica i sklopljeno sporazuma, ali nam optužnice nisu dostavljene “zbog preobimne dokumentacije”.

Prema tim podacima tokom 2017. godine podignute su optužnice protiv 37 lica zbog zloupotrebe službenog položaja, protiv osam lica zbog trgovine uticajem, protiv 11 zbog primanja mita i protiv jedne osobe zbog davanja mita.

Tokom 2018. godine podignute su optužnice protiv 20 osoba zbog zloupotrebe službenog položaja i protiv pet osoba zbog primanja mita.

Tokom 2017 zaključeni su sporazumi o priznanju krivice sa 4 osobe osumnjičene za primanje mita, pet za davanje mita i četiri za trgovinu uticajem.

U 2018. zaključen je jedan sporazum sa osobom okrivljenom za zloupotrebu službenog položaja.

Na dopunu zahteva⁶⁵ da nam dostave dokumenta koja imaju u elektronskoj formi, VJT BG je odgovorilo⁶⁶ da ih ne poseduje, niti da ima tehničkih mogućnosti da nam dostave proverom kroz elektronski upisnik tužilaštva.

64

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_BGD_optuznice.pdf

65

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_na_dopunu_zahteva_optuznice.pdf

VJT u Nišu je odgovorilo⁶⁶ da ne poseduje tražene informacije i da se optužnice koje su stupile na snagu nalaze u Višem sudu u Nišu, te da ih ne poseduje u elektronskom obliku. VJT je sugerisalo da optužnice možemo dobiti od Višeg suda.

Viši sud u Nišu nas je obavestio⁶⁷ da se ne radi o dokumentima Višeg suda u Nišu, već o aktima koje donosi, odnosno sa okrivljenima zaključuje javno tužilaštvo, te da se obratimo JT. Još jedan krug nenadležnosti, neposedovanja informacija ije zatvoren.

Analiza optužnica⁶⁸ dobijenih od VJT u Novom Sadu i Tužilaštva za organizovani kriminal pokazuje da je u velikom broju slučajeva (ukupno je reč o 104 osobe obuhvaćene optužnicama - 59 TOK i 45 VJT NS) reč o policijskim službenicima, carinicima, i o malim iznosima protivzakonite koristi ili nanete štete. Dela su uglavnom zloupotreba službenog položaja.

Izdvojili smo nekoliko slučajeva koji uključuju javne funkcionere i/ili najveće iznose koristi ili štete.

1. Pomoćnik ministra pravde i državne uprave Milisav Čogurić optužen u novembru 2017. god. za zloupotrebu

66

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_VJT_Nis_2.pdf

67

http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/VJT_Nis_odgovor_optuznice.pdf

⁶⁸http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TOK_i_VJT_NS_optu%C5%BEnice_i_presude_tabela.xlsx

službenog položaja u pokušaju (da je pokušao da utiče na sprovođenje jednog izvršnog postupka pred sudom u Čačku tokom 2012. i 2013. godine), pravnosnažno je oslobođen optužbi presudom Apelacionog suda kojom je potvrđena prvostepena presuda Specijalnog suda u Beogradu, zbog nepostojanja dokaza.

2. Direktor AD "Sloga" Kać (društveno preduzeće privatizovano 2005.god), Dane Čanković, optužen u februaru 2014. god. za zloupotrebu službenog položaja pomaganjem (da je oštetio državu za 434.315.616,11 din bespravno otudivši 327 hektara državnog zemljišta u periodu od 2005 do 2010. godine), 2014. godine je pravnosnažno osuđen na osnovu sporazuma o priznanju krivice na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine koja će se izvršiti u kućnim uslovima i na meru bezbednosti zabrane vršenja dužnosti odgovornog lica u privrednim društvima u trajanju od 2 godine

3. Protiv Predsednika Privrednog suda u Zaječaru, Gorana Krstića, podnet optužni predlog 03.02.2017. godine zbog postojanja opravdane sumnje da je u periodu od 10.07.-09.12.2016. god. izvršio krivično delo Trgovina uticajem, kojim bi protivpravno pribavio imovinsku korist u vrednosti od 10.000 eura

4. Rankić Branislav, zaposleni u JP Borski turistički centar Bor, osuđen 02.03.2017. god. za krivično delo Trgovina uticajem kojim bi pribavio protivpravnu korist u iznosu od 15.000 eura u periodu od 10.07.-09.12.2016.god., na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine koja će se izvršiti u kućnim uslovima i meru bezbednosti oduzimanja predmeta-novca 3000 eura

5. Optužni predlozi podneti 14.09.2017. god. protiv predsednika Višeg suda u Šapcu Gojka Lazareva, predsednika Osnovnog suda u Loznici Cvetinović Dragana i sudije Osnovnog suda Lazarević Olivere zbog postojanja opravdane sumnje da su u periodu od 04.-09.2016. god. izvršili krivično delo zloupotreba službenog položaja

6. VD direktora JP Resavica, Stevan Dželatović, osuđen 09.08.2017. godine zbog krivičnog dela primanje mita u periodu od 2016 do 19.04.2017. godine, na osnovu sporazuma o priznanju krivice na kaznu zatvora u trajanju od 2 god i 6 meseci i novčanu kaznu u iznosu od 6.225.000,00 din i meru bezbednosti zabrane vršenja poziva u trajanju od 10 godina.

Akcioni plan za Poglavlje 23

Akcioni plan za Poglavlje 23 usvojen je zaključkom Vlade Srbije u aprilu 2016, ali su mnoge aktivnosti započete i ranije. Taj dokument je bio deo plana da Srbija ostvari standarde u ovoj oblasti pre 2020. Revizija Akcionog plana je planirana za 2018. godinu.

Brojne aktivnosti u ovom akcionom planu vode poreklo iz drugog dokumenta – Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije 2013- 2018. Kada je u pitanju borba protiv korupcije, praćenje ispunjenosti aktivnosti iz AP 23 dobilo je dodatni značaj nakon revizije Akcionog plana za sprovođenje antikorupcijske strategije jer je veliki broj mera i aktivnosti koje su bile predviđene Nacionalnom strategijom za borbu protiv korupcije 2013- 2018 i Akcionim planom za njeno sprovođenje je izmenama potonjeg akta od 30. juna 2016. godine zadržan samo u AP za Poglavlje 23. Ključne izmene odnosile su se na produženje rokova i prilagođavanja formatu AP 23. U nekim slučajevima su mere i aktivnosti brisane iz Akcionog plana, jer je označeno da su u potpunosti realizovane, iako to nije slučaj. Nažalost, revizija nije iskorišćena kao prilika da se posle sagledavanja efekata sprovednih aktivnosti utvrdi da li je potrebno neke od njih nastaviti i pored ispunjavanja originalnog plana i da li treba osmišljavanjem novih mera i aktivnosti odgovoriti na izazove korupcije koji ranije nisu bili valjano prepoznati ili su se javili kao posledica novih okolnosti.

Transparentnost – Srbija je još u doba pisanja Akcionog plana za Poglavlje 23, u oktobru 2014. god. dala predloge i sugestije za unapređenje ovog dokumenta, od kojih je samo manji broj prihvaćen. Četiri godine kasnije postaje očigledno da je većina naših predloga još uvek aktuelna i da bi, da su bili prihvaćeni, značajno unapredili kvalitet ovog dokumenta.

Tako je na primer, TS još tada ukazivala na potrebu da se kvantifikuju pokazatelji da je AP doneo rezultate, „jer će odsustvo kvantitativnih parametara omogućiti da Vlada 2018. čak i skomne rezultate tumači kao da su preporuke EU ostvarene, a ni EK neće imati čvrste parametre da bi tvrdila suprotno“.⁶⁹ Upravo je odsustvo kvantitativnih parametara dovelo do različitih ocena o uspešnosti realizacije obaveza iz AP 23 koju danas možemo videti u izveštajima Vladinih tela (Saveta za Poglavlje 23 i Pregovaračke grupe za Poglavlje 23 čije ocene o uspešnosti realizacije su previše blagonaklone i zasnovane na stavovima obveznika) i alternativnim izveštajima nevladinih organizacija.⁷⁰

Jedan od razloga za odbijanje naših predloga da se brojne obaveze preciziraju bilo je i "suviše detaljisanje". Tako je na primer ocenjen predlog da se precizira u kojem roku će Vlada Srbije razmatrati izveštaje koje joj dostavi njen Savet za borbu protiv korupcije i obavezni sadržaj tog

⁶⁹<https://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/saoptenja/7150-akcioni-plan-za-poglavlje-23-neiskoriscene-sanse-za-poboljsanje>

⁷⁰<http://www.acas.rs/izvestaji-osmi-konkurs/>

razmatranja⁷¹ - Ministarstvo pravde je smatralo da je dovoljno da se predvidi da će oni biti „stavljeni na dnevni red“! Preciziranja indikatora za ocenu ispunjenosti su se naročito odnosili na obuke i druge slične aktivnosti čija svrha i obuhvat nisu dovoljno precizno planirani.

Transparentnost – Srbija je u više navrata pratila ispunjenost obaveza iz antikorupcijskih strategija, a tokom 2017. i 2018. pratila je i sprovođenje pojedinih aktivnosti iz Akcionog plana za pregovaračko Poglavlje 23 EU integracija.⁷² Na osnovu toga, ali i nalaza ovog projekta, kao i bogatog iskustva koje TS ima u praćenju brojnih oblasti od značaja za borbu protiv korupcije formulisali smo sledeće preporuke za Reviziju AP za poglavlje 23:

- Proširiti Akcioni plan za Poglavlje 23 tako da obuhvati sve oblasti od značaja za borbu protiv korupcije. Brojna pitanja koja su suštinski važna za borbu protiv korupcije nisu uopšte pomenuta u Akcionom planu, zato što nisu bila izričito pomenuta u zaključcima sa EU skrininga i u prelaznim merilima. Primer za to su brojni problemi koji proističu iz primene međudržavnih sporazuma, čime se isključuje primena domaćih antikorupcijskih zakona ili pravila o javnim nabavkama, javno- privatnim partnerstvima, privatizaciji i drugo. Takođe, suzbijanje korupcije u privatnom sektoru je u potpunosti izostavljeno. S obzirom na to da 2018. ističe i period važenja Nacionalne antikorupcijske strategije, trebalo bi izraditi novu. Ukoliko se ona ne bi pravila, za šta postoje najave, onda bi AP za poglavlje 23 trebalo proširiti tako da obuhvati i ona važna pitanja borbe protiv korupcije koja su sada izostavljena.

- Adekvatno razraditi pojedine aktivnosti u AP 23 koje su obuhvaćene preporukama / prelaznim merilima, ali problem nije sveobuhvatno sagledan. Neki od mnogih primera za to su planirane aktivnosti u oblasti omogućavanja pristupa informacijama - rešenje se traži isključivo u promeni pravila, a prepreka za ostvarivanje prava je odsustvo političke volje da se zakon primeni ili aktivnosti u vezi sa odgovornošću preduzeća u državnom vlasništvu i pod državnom kontrolom, gde izmene Zakona nisu dovoljne da uspostave depolitizaciju ovih preduzeća.

- Sistem praćenja ispunjenosti obaveza treba obavezno da obuhvati i razmatranje da li su postignuti očekivani efekti, odnosno da li je realizacijom predviđenih aktivnosti ostvaren cilj koji je trebalo postići. Trenutni sistem praćenja ispunjenosti obaveza ustrojen je tako da pruža osnovne informacije o sprovedenim aktivnostima, ali nedovoljne o njihovom kvalitetu i gotovo nikakve o krajnjim efektima. Usled toga, ne postoji razmatranje da li je ostvaren

⁷¹ Predložili smo da se Vlada obaveže da ove preporuke Saveta razmatra „...tako da se utvrdi da li je preporuka osnovana, da li ju je moguće i korisno prihvatiti, određivanjem izvršilaca i rokova za realizaciju preporuke i obaveštavanjem Saveta o tome, kao i javnosti, u slučaju da je preporuka objavljena.“

⁷² https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Transparentnost-Srbija-izvestaj-o-monitoringu-AP-23-mart-2018.pdf

cilj u onim oblastima gde su sprovedene ključne aktivnosti, kao što je recimo slučaj sa usvajanjem Zakona o zaštiti uzbunjivača, što se dogodilo i pre početka primene ovog AP, gde nije ostvaren krajnji cilj – prijavljivanje većeg broja slučajeva korupcije. Tamo gde ovo razmatranje pokaže da realizovane aktivnosti nisu dovele do ostvarenja željenog cilja, osmisliti nove, adekvatne.

- Uspostaviti sistem za rešavanje problema „u hodu“. Kvartalni izveštaj Vladinog Saveta za praćenje AP za poglavlje 23 konstatuje probleme, ali to uočavanje ne dovodi do ispunjavanja obaveze pre nego što dođe vreme za sledeći izveštaj. Problemi uglavnom ostaju nerešeni i u slučajevima kada su odgovorni organi pogrešno određeni ili kada je neispunjavanje obaveze posledica nedovoljnih resursa.

- Uvesti odgovornost za neispunjavanje i kašnjenje u ispunjavanju obaveza iz AP. Nedostatak odgovornosti za kašnjenje ili neispunjavanje obaveza iz AP pokazao se kao jedan od ključnih razloga zašto i prethodni antikorupcijski strateški dokumenti nisu dali više rezultata u smanjenju korupcije, a nažalost takva sudbina se može očekivati i pogledu sprovođenja AP za Poglavlje 23 ukoliko se nastavi sa principom da neispunjavanje obaveza prolazi bez posledica po odgovorne.

- Uspostaviti funkcionalan sistem koordinacije u pogledu sprovođenja Strategije za borbu protiv korupcije (kada bude izrađena) i AP za Poglavlje 23. Aktuelni sistem nije funkcionisao ni u doba kada se na čelu Koordinacionog tela nalazio nesumnjivo najmoćniji čovek u državi (nekadašnji predsednik Vlade, a od 31. maja 2017. Predsednik države, Aleksandar Vučić). Umesto stvaranja posebnih tela, problemi bi mogli da se rešavaju tako što bi izveštaji o izvršenju bili razmatrani redovno, na sednicama Vlade i Skupštine.

- Revizijom AP rešiti i druga pitanja, kao i probleme koji se odnose na nedekvatno odabrane indikatore uspeha, neambiciozne ili pogrešno postavljene očekivane rezultate, pogrešno procenjena sredstva potrebna za ostvarivanje i neprecizno određene organe koji treba da sprovedu aktivnosti. Preporuke u ovom pogledu, TS je formulisala i okviru tabelarnog pregleda sa ocenama o stepenu realizacije aktivnosti iz posmatranih oblasti.

Zbog svega navedenog je neophodno izvršiti temeljnu reviziju Akcionog plana za poglavlje 23. Revizija se nipošto ne bi smela svesti na pomeranje rokova koji su već protekli. Jednako bi bilo pogubno zavaravati se da Akcioni plan nije realizovan zato što za to nije bilo dovoljno vremena i da će novi indikativni rok pridruživanja Srbije EU (2025.) dati dovoljno vremena da se ispune svi planovi. Nasuprot tome, sada bi trebalo utvrditi da li predviđene aktivnosti uopšte mogu da dovedu do ostvarivanja postavljenih merila ili bi trebalo osmisliti nove. To treba učiniti bez obira na to da li Evropska komisija tako nešto od nas traži.

Ka efikasnijem procesuiranju - TS i mediji

TS je pružala pomoć i podršku novinarima i medijima koji su se bavili antikorupcijskim temama, odnosno sumnjama u postojanje korupcije, pomagala im da identifikuju, sa pravnog stanovišta, koje radnje treba preduzeti u konkretnom slučaju. Čak i u slučajevima kada se novinari nisu obraćali TS, naša organizacija je samostalno postupala, pokušavala da prikupi dodatne dokumente i informacije, kakobi utvrdila da li postoji sumnja na korupcije i potom pozvala novinare da obelodane ove nalaze javnosti i/ili nastave dalje istraživanje.

U ovom poglavlju objavljujemo izbor tih slučajeva, odnosno tekstova.

Elektronski dnevnic: Tender po merama firme Šarčevićevog saradnika

(Krik, Jelena Vasić i Milica Vojinović, avgust 2018)

Uskoro počinje nova školska godina, a sa njom i uvođenje elektronskih dnevnika u državne škole – što će građane koštati 1,6 miliona evra. Ministarstvo prosvete je ovaj posao dalo konzorcijumu u kom je kompanija „Tesla“, a sa kojom je ministar Mladen Šarčević poslovno saradivao, otkriva KRIK. Stručnjaci ističu da je tender za elektronske dnevnike sproveden tako da je samo „Tesla“ mogla da pobedi. Upozoravaju i da bi Agencija za borbu protiv korupcije trebalo da ispita mogući sukob interesa ministra Šarčevića.

U novembru 2014, na konferenciji o inovacijama u obrazovanju održanoj u Beogradu Mladen Šarčević, tada suvlasnik privatnih škola „Ruđer Bošković“, sa osmehom je najavio govor biznismena koga je nazvao „kolegom“: „Sada bih voleo da gospodin Andrej prikaže projekat „Tesla“ (...) koji u praksi izgleda fantastično!“

„Hvala Mladene“, odgovorio je Andrej Bezjak i prezentovao program za učenje na tablet računarima, koji su razvijale njegove firme „Tesla“ i „Filex“ iz Zagreba. Njih dvojica su zatim publici objasnila da je u školi „Ruđer Bošković“ ovaj sistem toliko uspešan da „olakšava klincima život“.

Ovaj događaj ne bi bio ni po čemu poseban da Mladen Šarčević nije u avgustu 2016. godine iz privatnog biznisa prešao na mesto ministra prosvete – i nastavio sa saraduje sa Bezjakom.

Samo tri meseca nakon što je Šarčević postavljen na funkciju, njegovo ministarstvo podržalo je konferenciju „Kurikulum Srbija 2016“ koju je u Beogradu sa partnerima organizovala „Tesla“. Nastavnici iz državnih škola prisustvovali su ovom skupu, na kom se, između ostalog, govorilo i o onome što će biti osnova buduće saradnje Šarčevića i Bezjaka –

uvođenje elektronskih dnevnika u domaće škole.

Šest meseci posle konferencije Bezjakova „Tesla“ je dala školama na korišćenje svoj program „esDnevnik“ na godinu dana, da bi sredinom ove godine ministarstvo raspisalo tender vredan 1,6 miliona evra za kupovinu elektronskih dnevnika.

Uslovi tendera bili su takvi da ih je ispunjavala samo firma „Tesla“ iz Zagreba, otkriva KRIK čiji su novinari zajedno sa stručnjacima za javne nabavke analizirali dokumentaciju.

„Tender je bio izuzetno diskriminatoran, uslovi su postavljeni tako da samo firma 'Tesla' može da pobedi“, kaže *Rade Đurić, pravnik iz nevladine organizacije Transparentnost Srbija.*

Prva nelogičnost koja mu je zapala za oko su izuzetno kratki rokovi.

Ministarstvo prosvete je početkom ove godine odlučilo da u školskoj 2018/2019 nastavi sa uvođenjem elektronskih dnevnika u škole, pokazuje plan javnih nabavki. Prema planu, već u martu trebalo je da se raspiše konkurs, da bi do juna mogla da se odabere najbolja ponuda.

Ipak, plan nije ispunjen. Poziv za nabavku softvera objavljen je tek krajem juna i firme su imale mesec dana da dostave svoje ponude. Potom ih je ocenila konkursna komisija i nakon toga je bilo predviđeno svega desetak dana za uvođenje novog programa u škole – do 1. septembra.

Ministarstvo je najviše bodova na konkursu dalo firmi koja može da isporuči softver za manje od pet dana od potpisivanja ugovora.

„Ovakav posao nije moguće implementirati za pet dana, sem ako nemate već izrađen baš takav softver“, kaže Đurić i dodaje da su rokovi neopravdano kratki upravo jer je nabavka planirana mnogo ranije. „To forsiranje rokova može da ide u prilog preduzeću koje je već implementiralo pilot projekat, što se na kraju i ispostavilo.“

Programeri i grafički dizajneri sa kojima su razgovarali novinari portala KRIK potvrdili su da je za pravljenje ovakvog softvera sa bazom podataka o učenicima potrebno između tri i devet meseci rada u zavisnosti od broja programera.

Analiza ove nabavke ukazuje da je na konkursu mogla da pobedi samo kompanija koja već ima izrađen ceo program.

Osim toga, svaka potencijalna konkurencija sputana je i dodatnim uslovima samog konkursa. Na njega su mogle da se prijave samo firme koje su u prethodne tri godine uvele elektronske dnevnike u najmanje 50 škola u Srbiji. Ti dnevnici morali su biti isti ili minimalno različiti od onih koje je ministarstvo opisalo u svom konkursu. Kao da ovo nije dovoljno isključivo, traženo je i da najmanje deset škola za koje je firma radila budu u različitim gradovima, a da bar petškola ima po 100 nastavnika koji koriste taj softver. Ovakvi uslovi kao da su pisani za „Teslu“ – novinari KRIK-a nisu pronašli nijednu drugu kompaniju koja ih ispunjava.

Đurić smatra da su na ovaj način pre svega diskriminisane sve kompanije koje su svoje softvere prodavale samo školama u inostranstvu, ali i sve ostale zainteresovane firme.

„Ministarstvo je postavilo dodatne uslove koje može da ispuni samo firma koja već ima softver u upotrebi i to identičan rešenju traženom na konkursu. Jedino koje je to radilo i to kroz pilot projekat upravo je preduzeće koje je pobedilo na konkursu.“

Uz nekoliko dodataka i poboljšanja, softver koji je ministarstvo prosvete tražilo tenderom gotovo je isti kao postojeća „Teslina“ aplikacija „esDnevnik“. Poređenjem pilot programa i opisanog softvera iz nabavke vidi se i da su oba prilagođena za iste operativne sisteme i internet pretraživače.

Ukratko, glavne celine u programu jesu dnevnik za evidenciju časova i ocena, imenik sa ličnim podacima svih đaka, kao i opcija izveštaja o učenicima koji se mogu štampati. Predviđeno je da nastavnici vide i menjaju podatke i ocene samo za predmete koje predaju, dok razredni starešina ima uvid u sve informacije o učenicima. Svi nastavnici imaju svoju lozinku za korišćenje programa, kao i token, deo opreme koji pravi jednokratne šifre, da bi kombinacijom te dve lozinke pristup sistemu bio dodatno zaštićen.

„Mislim da je veoma upitna situacija u kojoj je ministarstvo najpre imalo pilot projekat sa

ograničenim rokom trajanja jer, ako je koristilo identične parametre kada je pisalo specifikacije nabavke, onda je na taj način potpuno obesmišljena javna nabavka i prekršen je princip obezbeđivanja konkurencije“, objašnjava za KRIK Rade Đurić.

Šarčević za KRIK tvrdi da je tender bio čist. Kaže da ne može da govori o detaljima jer se on ne bavi javnim nabavkama, kao i da sve procese digitalizacije prati kabinet Ane Brnabić.

„Ja sam za te stvari totalni ćuk. Ja sam došao iz privatnog sektora, ne znam šta su javne nabavke. To vode sektori i službe (mog ministarstva). (...) Kako sam obavešten od mojih timova, ta procedura je malo duže trajala baš zbog toga što su se tražili tvrdi i jaki uslovi za celu priču. (...) Osim toga, ne postoji stvar iz oblasti digitalizacije koja može da se odluči na nivou samog ministarstva, a da ne odluči IT savet i kabinet Brnabić. Stav premijerkinog kabineta je bio, pošto je to njena glavna tema, da se napravi budžetska linija da se e-dnevnik završi u celosti“, objasnio je Šarčević.

Ceo tekst na sajtu Krika: <https://www.krik.rs/elektronski-dnevnici-tender-po-merama-firme-sarcevicevog-saradnika/>

Obnova srpskih toaleta (Birn, april 2018)

Birn je objavio bazu podataka o obnovi toaleta u zdravstvenim ustanovama koja je sprovedena 2016. godine nakon sprovođenja javne nabavke koja je obilovala nepravilnostima. TS je otkrila nepravilnosti, ukazala na njih, ali nije bilo odgovora, niti reakcije nadležnih, izuzev izjave ministra zdravlja da je „sve bilo transparentno“. U to nije bilo sumnje jer smo upravo zahvaljujući transparentnosti otkrilo nepravilnosti.

Ministarstvo zdravlja dodelilo je posao krećenja prostorija i sanacije toaleta u zdravstvenim ustanovama, vredan gotovo 700 miliona dinara (565 miliona bez PDV-a), u pregovaračkom postupku bez objavljivanja poziva za podnošenje ponuda. Ovaj postupak podrazumeva pozivanje potencijalnih ponuđača da podnesu ponude i objavljivanje „obaveštenja o pokretanju postupka“ (umesto „javnog poziva“), na Portalu za javne nabavke. Pošto se i kod pregovaračkog postupka, nakon donošenja aktuelnog Zakona o javnim nabavkama, obezbeđuje javnost podataka, njegov osnovni nedostatak su kratki rokovi.

Možda su upravo skraćeni rokovi uticali da za ovako unosan i relativno jednostavan posao ponude podnese ukupno pet ponuđača, i to u zemlji u kojoj građevinska industrija svako malo traži od države da joj pomogne izvođenjem kapitalnih projekata ili na druge načine. Pri tom, jedna od pet firmi (GP NS doo Graditelj) nije ispunila jedan od zahteva iz

konkursne dokumentacije, pa je ispala iz konkurencije. Preostala četiri ponuđača podelila su posao. Lavovski deo od 267 miliona pripao je firmi Jadran ad Beograd (zajednička ponuda sa još dve firme - Dijagonala i Bohor doo), firma Roofs Beograd dobila je poslove vredne 165 miliona, a

Tončev gradnja oko 107 miliona. Firma Noveko Vranje dobila je jednu partiju, vrednu 21 milion (svi iznosi su bez PDV-a).

Pored izrazito male konkurencije (za 9 od 18 partija postojala je samo jedna ponuda!), ovaj posao obeležilo je nekoliko izuzetno neobičnih momenata. U nekoliko slučajeva, gde je naizgled postojala konkurencija, konkurentni su veoma lako "ispadali" iz posla. Naime, u pregovaračkom postupku nudili su veću cenu nego u inicijalnoj ponudi, što je bio osnov da naručilac odbije ponudu. Takođe, u nekoliko slučajeva "vidoviti" ponuđači su nudili cenu koja se u dinar poklapala ili je bila simbolično niža od procenjene vrednosti, iako procenjena vrednost nije bila objavljena. Za jednu partiju posao je dobila firma čija je ponuda odbijena, a u nekoliko slučajeva ponuđači su u pregovaračkom postupku spuštali prvobitnu ponudu za 60, pa čak i 75%.

"Pogađanje" procenjene vrednosti, iako nije objavljena, čest je slučaj u javnim nabavkama u Srbiji. U ovom slučaju, za partiju 1 (Borski okrug) procenjena vrednost bila je 20.833.333 dinara, Tončev gradnja je ponudila 20.800.000, a Roofs dvostruko više (42.044.

495) te je prihvaćena ponudla firme iz Surdulice. Za Kolubarski okrug procenjena vrednost je 18.416.667, jedini ponuđač Roofs nudi gotovo baš tu cenu 18.391.478,90 dinara i dobija posao. Slično i za Mačvanski - procenjena 21.583.333, Roofs nudi 21.430.000 i kao jedini ponuđač dobija posao.

Zanimljivi su slučajevi gde je jedini ponuđač u pregovorima povećavao svoju prvobitnu ponudu (!?), što je bio osnov da se eliminiše. Tako je za radove na zdravstvenim ustanovama u Zlatiborskom orugu Roofs ponudila 20,867 miliona, upola manje nego što je procenjena vrednost (40,5). Roofs potom praktično eliminiše sama sebe, povećavajući ponudu u pregovaračkom postupku na 40,150 miliona, a u ponovljenom postupku posao dobija Jadran ad (kao jedini ponuđač) za 40,5 miliona.

I za radove u Moravčkom okrugu, procenjena vrednost je 18.416.667, Roofs nudi manje od 15 miliona, u pregovaračkom postupku povećava cenu na 18,3, a u ponovljenom postupku dobija posao kao jedini ponuđač sa cenom od 18,4 miliona. Interesantno je da se u odluci o dodeli ugovora u ponovljenom postupku (od 14. decembra), umesto Moravički okrug navodi da je reč o Šumadijskom i Podunavskom okrugu, iako je taj posao još u prvom krugu dodeljen firmi Roofs. Ispravan naziv stoji u obaveštenju o zaključenom ugovoru, postavljenom na Portalu 22. decembra.

I za radove u Braničevskom okrugu, firma Roofs ponudila je cenu od 17,5 miliona, što bi

za državu značilo solidnu uštedu jer je procenjena vrednost bila 25,750 miliona. Međutim , tokom pregovaračkog postupka Roofs povećava ponudu na 24,5 miliona, pa je to bio osnov da se njihova ponuda, iako jedina odbije. U ponovljenom postupku, ponudu podnosi samo Tončev gradnja, i ona je malo viša nego konačna (povećana) ponuda Roofsa - 25,725 miliona. Gotovo tačno koliko je bila i prvobitno procenjena vrednost.

To znači da su u tri partije u kojima je Roofs bio jedini ponuđač u prvom postupku i ponudio daleko nižu cenu od procenjene, na kraju ponude odbijene jer je tokom pregovaračkog postupka Roofs tražio višu cenu od prvobitne. Nakon što su postupci ponovljeni, ta tri okruga su podelili Jadran, Roofs i Tončev, ovoga puta sa cenama koje su bile identične procenjenim vrednostima radova.

Velika nelogičnost, ako ne i nepravilnost, nalazi se u Odluci Ministarstva zdravlja o dodeli ugovora (404-02-279-16/2015-15 od 14. decembra), u delu koji se odnosi na partiju 14 - zdravstvene ustanove u za Raškom okrugu. Na prvoj stranici Odluke navodi se da je poslove za tu partiju dobila firma Roofs, a na 15. stranici da je dobila Tončev gradnja. Istovremeno, u delu gde se nalaze razlozi za odbijanje ponuda (stranica 8) navodi se da su obe ponude odbijene - ponuda Roofsa jer je tokom pregovaračkog postupka sa inicijalnih 11,5 miliona udvostručila cenu na 21, što je malo iznad procenjene vrednosti (20.833.333) a ponuda Tončev gradnje (prvobitno 23.192.000, u pregovaračkom postupku

snižena na 20,5 miliona) jer ta firma nije podnela dokaz finansijskog obezbeđenja realizacije ugovora. Međutim, u Obaveštenju o zaključenom ugovoru stoji da je posao dobila firma Roofs za 21 milion. To znači da je posao dobila firma koja je prvobitno ponudila cenu od 11,5 miliona a u pregovaračkom postupku podigla cenu na dvostruko više - 21 milion.

Izuzetno je neobičan slučaj dve najvrednije partije: za radove u institutima i klinikama u Beogradu ponudu od gotovo 422 miliona dinara podnela je samo firma Jadran ad (zajedno sa Dijagonalom i Bohor doo). U pregovaračkom postupku, ponuđač je, međutim, dao konačnu cenu koja je 62% manja - 162.166.667, što je bila i procenjena vrednost radova. Za radove u beogradskim domovima zdravlja jedini ponuđač ponovo bio je Jadran. Procenjena vrednost bila je 64.666.667 dinara, što je na kraju Jadran prihvatio iako je prvobitna ponuda bila 263.876.873 dinara. Znači, konačna cena je 75,5% manja od cene iz prvobitne ponude. Ovako velika razlika u ceni logično pobuđuje sumnju u to da će radovi biti izvedeni u svemu kako je planirano (ako je prvobitna procena troškova bila ispravna) ili da je ponuđač bio u potpunosti siguran da se nijedna druga od mnogobrojnih firmi koje mogu da izvrše ovaj posao neće javiti.

Možda najneobičnija je nabavka radova za Nišavski i Jablanički okrug. Procenjena vrednost nešto iznad 41 milion, Tončev gradnja nudi 40,9 miliona, a Roofs 98,3. U pregovaračkom postupku Tončev spušta ponudu na 10,5 miliona, a Roofs na 40,1.

Ponuda Tončev gradnje je odbijena iz nepoznatnih razloga (u odluci o dodeli ugovora nema obrazloženje za odbijanje) i prihvaćena je ponuda Roofs.

Jednako je zanimljiv podatak da i pored brojnih situacija u kojima se javlja sumnja na nepravilnosti i nelogičnosti u vezi sa ovom javnom nabavkom, nema podataka da je iko uložio zahtev za zaštitu prava.

Potencijalno rizična tačka ove nabavke leži i u isplati avansa od 100%, koja je verovatno posledica želje da se sredstva ne prenose u narednu budžetsku godinu. Taj rizik je bitno umanjen zahtevom za polaganje sredstava obezbeđenja za dobro izvršenje posla.

Inače, TS smatra da bi mogao biti sporan osnov po kome je ova nabavka uopšte sprovedena po pregovaračkom postupku. Naime, Ministarstvo je od Uprave za javne nabavke dobilo saglasnost da primeni ovu vrstu postupka "zbog izuzetne hitnosti prouzrokovane vanrednim okolnostima ili nepredviđenim događajima". U ovom slučaju reč je o, kako su objasnili premijer i resorni ministar, činjenici da su se pojavila sredstva u budžetskoj rezervi koja hitno treba iskoristiti.

Transparentnost Srbija tražila je dokumente od Vlade i ministarstva koja bi potvrdila da je postojao osnov za hitnost, odnosno da se sprovede ovakav postupak koji je rezultirao malim brojem ponuđača i malom konkurencijom, to jest, cenama koje su se "igrom slučaja" uklopile baš u planirani budžet. Reč je o dokumentu koji bi pokazao da je Ministarstvo pravovremeno (još prilikom

pravljenja budžeta za 2015) iskazalo potrebe za ovim investicijama i zbog čega te nabavke nisu bile planirane ranije.

Drugim rečima, tražili smo odgovor na pitanje ko je prouzrokovao da se ovaj problem rešava vanrednim merama – finansiranjem iz budžetske rezerve i sprovođenjem pregovaračkog postupka – umesto po redovnom toku stvari. Naime, jedan od zakonskih uslova za primenu pregovaračkog

postupka zbog hitnosti, jeste i da je ta hitnost bila neskrivljena, da nije zavisila od postupanja ili propusta naručioca. Takođe smo zatražili informacije o tome na koji način je Ministarstvo izvršilo odabir lica koja će biti pozvana da učestvuju u pregovaračkom postupku i na koji način će utvrđivati da li su cene koje oni nude u skladu sa „uporedivim tržišnim cenama“, kao što je naloženo u pozitivnom mišljenju Uprave za javne nabavke.

Čija je aplikacija izabrani doktor (TS, jun 2018)

Ministarstvo zdravlja nije uspeo, ili nije želelo, da za šest meseci utvrdi kako je nabavljena aplikacija „Izabrani doktor“ i kakva je veza Ministarstva sa tom aplikacijom. Početak rada aplikacije obeležen je promocijom od strane Ministarstva zdravlja i nepoštovanjem pravila o zaštiti podataka o ličnosti, koje je utvrdio Poverenik.

Pošto iz objavljenih informacija nije bilo jasno kakva je veza Ministarstva sa ovim portalom, zahtevom za pristup informacijama smo zatražili sledeće informacije:

Da li je Ministarstvo zdravlja bilo naručilac aplikacije „Izabrani doktor“ <https://izabranidoktor.mojdoktor.gov.rs/> i u kojem postupku je ta aplikacija nabavljena, ukoliko je Ministarstvo zdravlja bilo njen naručilac, odnosno gde se mogu preuzeti podaci o toj javnoj nabavci.

Informaciju o povezanosti Ministarstva zdravlja sa aplikacijom po drugom osnovu, ukoliko Ministarstvo nije bilo naručilac, (npr. ukoliko ugovor o donaciji ukoliko je aplikacija dobijena kao donacija, kopija odgovarajućeg akta ukoliko je Ministarstvo odobrilo korišćenje aplikacije, ali nije bilo njen naručilac i drugo).

Ministarstvu smo takođe ukazali da na sajtu, ni kroz pretragu po ključnim rečima, ni u informatoru o radu, kao ni na Portalu javnih nabavki nismo pronašli podatke koji bi se odnosili na ovu aplikaciju, dok se na sajtu firme <https://sorsix.com/> koja vodi aplikaciju „Izabrani doktor“, navodi da je njen partner Ministarstvo zdravlja.

U saopštenju Ministarstva povodom početka rada aplikacije ne navodi se pravni osnov funkcionisanja. Imajući to u vidu, ukazali smo Ministarstvu da smatramo neophodnim da

pored odgovora na ovaj zahtev objavi tražene informacije i na sajtu.

Međutim, u odgovoru Ministarstva od 12. juna 2018, obavješteni smo da ćemo dobiti odgovor „što pre“, a najkasnije u roku od 40 dana. Ova zakonska mogućnost predviđena je za situacije u kojima je neophodno odvojiti više vremena za prikupljanje informacija, na primer, u slučajevima kada se traže informacije iz velikog broja dokumenata, podaci koji su arhivirani, koji se nalaze u izmeštenim organizacionim jedinicama, kada je potrebno zaštititi veliki broj podataka i slično. U suprotnom, organ vlasti se ne poziva

na ovu mogućnost, nego dostavlja tražene informacije odmah, a najkasnije u roku od 15 dana.

Stoga, Ministarstvo zdravlja poručuje da im je potrebno više od 15 dana da bi pribavili i dostavili osnovne informacije – da li je Ministarstvo naručilo aplikaciju „izabrani doktor“ i ako nije, kakvu drugu vezu ima sa tom aplikacijom.

Ministarstvo na kraju ni po isteku dodatnog roka nije odgovorilo na zahtev, te je [TS podnela žalbu Povereniku](#). Rešenje po žalbi nije stiglo do okončanja ovog izveštaja.

Lebanski odbornici (TS mart 2018)

Slučaj otimanja mandata neposlušnim odbornicima u Lebanu i nekoliko drugih gradova je dobra mera upropaštenosti političke kulture. Oko toga da ovo ne bude ujedno i potop pravnog sistema za sada se postarao Upravni sud, kao i skupštine pojedinih gradova koje su se povinovale odlukama suda.

Međutim, prema medijskim navodima, šest lebanskih odbornika ne može da vrši tu dužnost jer su fizički onemogućeni da uđu u skupštinsku zgradu. Zašto govorimo o odsustvu političke kulture i ugroženosti pravne države u vezi sa ovim slučajem? Pre svega, zato što je nekom uopšte palo na pamet da na ovaj način promeni sastav opštinske skupštine. Odbornici su, naime, bez pitanja bili imenovani na drugu funkciju - postali su

opštinski većnici. Pošto je ta funkcija nespojiva sa odborničkom, to je vodilo gubitku mandata, da bi ubrzo potom bili razrešavani i sa funkcije u Veću. Njihova mesta u Skupštini su zauzimali nižerangirani sa liste, koji su po volji lokalnog rukovodstva vladajućih partija.

Ovde je očigledno kršenje načela koje se u toj meri podrazumeva da se ne mora ni pisati u zakone – da lice koje se bira na neku funkciju mora dati prethodnu saglasnost za takav izbor. Pojedinačne presude ipak verovatno neće biti dovoljne da se ovaj problem u potpunosti reši. Naime, u nekim slučajevima, sud je odbacivao žalbe odbornika za zaštitu izbornog prava zbog toga što nisu podnete u okviru zakonskog roka (npr. II-1 UŽ.47/17 od 18.05.2017), pri čemu se rok, po Zakonu, ne

računa od dana dostavljanja, već donošenja rešenja.

Povodom ovih slučajeva, **javni tužioci (uključujući i one iz novoformiranih odeljenja za borbu protiv korupcije u Beogradu, Novom Sadu, Kraljevu i Nišu) imaju dobar razlog da započnu istragu zbog krivičnog dela zloupotrebe službenog položaja** iz člana 359. Krivičnog zakonika. Taj postupak se **ne može voditi protiv odbornika** skupštinske većine koji su izglasali nezakonite odluke, zato što, na osnovu Zakon o lokalnoj samoupravi.

„Odbornik ne može biti pozvan na krivičnu odgovornost, pritvoren ili kažnjen zbog iznetog mišljenja ili davanja glasa na sednici skupštine i radnih tela.“ Međutim, **krivično se mogu goniti predsednici opština**, zbog „iskorišćavanja“ ili „prekoračenja“ službenog ovlašćenja, zato što su, protivno njihovoj volji, predložili skupštini kandidate za članove opštinskog veća, i to u nameri da „teže povrede njihova prava“ (da vrše odborničku funkciju).

Ostali slučajevi/tekstovi:**Donacije za Srpsku kuću u Podgorici** ([Balkan Insight, avgust 2018](#))

<http://www.politika.rs/sr/clanak/409722/Grad-Beograd-i-NIS-nastavljaju-rad-na-zajednickim-projektima>

- http://www.beograd.rs/lat/beoinfo/1751747-radojicic-kompanija-nis-jedan-od-najznacajnijih-partnera-beograda_2/
- [Zahtev Beograd - NIS sporazum](#)
- [Žalba Povereniku](#)

KRIK - <http://www.energyobserver.com/sr/post/12113>

<https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-45954212>

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/naucnici-u-strahu-od-odmazde-direktorka-instituta-vinca-uhlebila-pola-familije-i-ima/dtv4p4b>

<http://rs.n1info.com/Vesti/a442642/Koliko-kosta-docek-Nove-godine-u-Novom-Sadu.html>

https://www.cins.rs/srpski/research_stories/article/funkcioneri-i-dalje-najvise-najblazih-mera-za-neodgovorne-funkcionere

<https://www.slobodnaevropa.org/a/transparentna-novogodisnja-rasveta/29600061.html>

<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/10-godina75-miliona-koliko-vredi-prijateljstvo-sa-odalovicem-jos-dok-je-bio-u-vladi/x446yod>

<http://rs.n1info.com/Vesti/a420011/Novac-koji-Srbija-izdvaja-za-KiM-i-dalje-pod-velom-tajne.html>

<http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/10051-drzavni-revizor-mora-da-kontrolise-tajne-javne-nabavke>

<http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/10023-sistem-neodgovornosti>

<http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/9928-bor-novcem-gradjana-placa-promociju-lokalnih-funkcionera>

<http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/10048-nezakonit-izbor-clana-odbora-agencija-za-borbu-protiv-korupcije>

<http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom/9897-lebanski-odbornici>

Tekstovi na kojima su novinari radili uz podršku TS:

1. Slučaj bivšeg gradonačelnika Beograda koji je kontrolisao najmanje 45 bankovnih računa (Krik)
2. Slučaj u kojem je tužilaštvo odustalo od pokretanja postupka protiv ministra Vulina za prijavljivanje netačnih podataka o imovini.
3. Slučaj misteriozno iščezlih dokaza u slučaju „Strelišće" (Krik)
4. Slučaj više postupaka javnih nabavki usluga informisanja u pregovaračkom postupku bez objavljivanja javnog poziva, gde su ugovori u raznim ministarstvima dodeljivani na osnovu mišljenja Uprave za javne nabavke (CINS)
5. Slučaj minihidroelektrana (CINS)
6. Slučaj gradonačelnika Beograda Radoičića – nelegalna gradnja i neprijavljivanje imovine (Krik)
7. Slučaj javne nabavke softvera za Ministarstvo prosvete – nastavak priče (Krik).

Zaključci i preporuke

Korupcija u Srbiji je veoma raširena a samo mali broj tih krivičnih dela bude prijavljen nadležnima. Od 2012. do 2018. godine nije došlo do povećanja broja procesuiranih slučajeva a javnost je često izložena brojnim informacijama o mogućoj korupciji i tvrdnjama zvaničnika, političkih aktera, nevladinih organizacija i nezavisnih državnih tela, ali one ostaju bez reakcije nadležnih državnih organa.

Obilje informacija nije dovoljno iskorišćeno da tužilaštvo i drugi nadležni organi postupaju proaktivno i da ne čekaju podnošenje krivične prijave kako bi razmotrili da li ima korupcije.

U slučajevima kada su mediji, nezavisni državni organi ili nevladine organizacije ukazivali na moguću korupciju, a koje je Transparentnost Srbija pratila u ovom istraživanju, tužilaštava su gotovo po pravilu bila pasivna, nisu pokretala postupak i najčešće su odgovarala da im "nije podneta krivična prijava".

U posmatranim slučajevima kada su krivične prijave podnošene, ali su ih tužilaštava odbacivala, nije bilo moguće dobiti obrazloženja. U posmatranih 11 slučajeva, TS je od 16 tužilaštava prikupljala informacije da li su pokrenuli postupak, zbog čega su odbacili krivične prijave ili je TS inicirala pokretanje postupka. U samo jednom slučaju dobili smo odgovor da je postupak pokrenut (slučaj Siniša Jasnić i Univerzitetski sportski savez Srbije). Inicijative za postupanje podneli smo

u pet slučajeva. Dobili smo dva odgovora - "tužilaštvo nije nadležno". U tri slučaja tražili smo obrazloženje za odbacivanje krivičnih prijava. U jednom slučaju odbijen nam je zahtev jer tužilaštvo po identičnom slučaju vodi postupak pred Upravnim sudom protiv rešenja Poverenika za informacije od javnog značaja koji je naložio dostavljanje obrazloženja. U dva slučaja dobili smo odgovore koji, međutim, ne sadrže obrazloženja, već prepričano pitanje koje smo uputili. Tužilaštva smo u pet slučajeva pitali da li su u slučajevima na koje smo im ukazali postupali po službenoj dužnosti. Odgovoreno nam je na tri dopisa i svi odgovori su bili negativni.

Imajući u vidu da se većina odabranih primera odnosila na situacije u kojima bi predmet ispitivanja moglo da bude i postupanje državnih funkcionera ili osoba bliskih vlastima, nepokretanje postupaka i nepružanje javnosti dovoljnih informacija o razlozima za to, može se tumačiti kao sužen prostor za delovanje istražnih organa ili kao „autocenzura“. Takva situacija dovodi u sumnju postojanje proklamovane „nulte tolerancije“ u borbi protiv korupcije i onemogućava postizanje ciljeva iz Akcionog plana za poglavlje 23 EU integracija Srbije, pre svega u vezi sa proaktivnim delovanjem u borbi protiv korupcije.

TS je u okviru ovog istraživanja prikupila i podatke o procesuiranju nekih konkretnih krivičnih dela. Reč je o krivičnim delima iz

propisa u nadležnosti Agencije za borbu protiv korupcije - finansiranje političkog subjekta protivno odredbama Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (član 38) i neprijavlivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (član 72), kao i o krivičnim delima građenje bez građevinske dozvole (član 219a KZ RS) i priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole (član 219b KZ RS).

Dobili smo informaciju da za krivično delo propisano Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti u 2015, 2016. i 2017. godini nije bilo podnetih krivičnih prijava. Za prikrivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini funkcionera u 2015. podnete su prijave protiv 15 lica, u 2016. protiv 20 i u 2017. protiv 15 osoba.

U krivičnom zakonodavstvu postoje krivična dela gradnja bez građevinske dozvole i priključenje objekta bez građevinske dozvole (na vodovodnu, kanalizacionu, elektro, telekomunikacionu mrežu). Nakon najave zamenika gradonačelnika Beograda Gorana Vesića u avgustu 2018. godine da će Beograd krenuti u borbu sa nelegalnom gradnjom, da postoji

500.000 nelegalno izgrađenih metara kvadratnih i da će tražiti "zabranu priključenja nelegalnih objekata na bilo kakvu infrastrukturu" (što je već sada krivično delo), TS je pokušala da ustanovi u kom broju slučajeva su organi i službe grada Beograda i gradskih opština podnosili krivične prijave

zbog ova dva krivična dela od 2011. godine do danas. Odgovor nismo dobili i TS je protiv gradskih vlasti podnela žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja. Ni od Republičkog javnog tužilaštva nismo dobili podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova krivična dela, izvršena na teritoriji grada Beograda. Uputili su nas na godišnje izveštaje, u kojima su podaci za celu Srbiju, zbirno i u kojima nema posebnih podataka za krivično delo priključenje nelegalnih objekata.

Transparentnost Srbija podnosi je i drugim državnim organima inicijative za postupanje u vezi sa obelodanjenim nepravilnostima koje bi mogle biti indirektno povezane sa slučajevima korupcije.

Ukupno smo uputili 29 dopisa državnim organima u vezi sa 17 slučajeva. U dopisima smo tražili podatke da li su pokrenuti postupci koji bi rezultirali kažnjavanjem odgovornih, pozivali nadležne da postupe u skladu sa svojim nadležnostima, tražili informacije šta su preduzeli. Dobili smo odgovor na 11 dopisa. U jednom slučaju odgovor je glasio da je pokrenut postupak, koji je u toku. Reč je, inače, o postupku pred Agencijom za borbu protiv korupcije u vezi sa zloupotrebom javnih resursa u stranačke svrhe, koji je pokrenut početkom marta ove godine i, prema poslednjim informacijama, još traje. U jednom slučaju nismo dobili zvaničan odgovor, ali smo dobili nezvaničnu informaciju iz Uprave za javne nabavke, da je postupljeno po našoj inicijativi. U dva slučaja organi su se proglašavali nenadležnim, u tri slučaja su razmatrali i zaključili da nema osnova za

pokretanje postupka ili izricanje mera. U jednom slučaju Poreska uprava je odbila da nam odgovori na zahtev da li su pokrenuli postupak kako bi uzvrdili da li su njihovi službenici prekršili zakon, pozivajući se na odredbe o tajnosti postupka poreske kontrole iz Zakona o poreskom potupku i poreskoj administraciji!

Nalazi ovog istraživanja predstavljaju snažan pokazatelj da sistem za borbu protiv korupcije u Srbiji nije uspostavljen tako da pruža garancije da će svi slučajevi sumnje na korupciju biti ispitani bez obzira na to da li istraga može da povredi interese nosilaca vlasti i njima bliskih lica. Istraživanje je tako pokazalo da proklamovana „nulta tolerancija“ ne funkcioniše u praksi, a da javni tužioci u praksi ne demonstriraju „proaktivno delovanje“ kada treba ispitati slučajeve korupcije.

Uspostavljanje nove mreže pravosudnih i istražnih organa za borbu protiv korupcije, nakon 1. marta 2018. još uvek nije dovelo do vidljivih promena. Naprotiv, najava organizacione reforme dovela je do usporenog gonjenja krivičnih dela korupcije tokom godinu i po dana, dok se čekalo uspostavljanje nove organizacione strukture. Pokazali su se i nedostaci koji se tiču određivanja krivičnih dela za koja će biti nadležna posebna odeljenja, broja potrebnih kadrova i mogućnosti angažovanja specijalista (npr. finansijskih forenzičara) za potrebe tužilaštva. Podaci o gonjenju korupcije i dalje nisu dostupni na pregledan i uporediv način, a postoji i tendencija da izvršne vlasti

predstavljaju rezultate boljima nego što jesu, kroz povećani broj rešenih slučajeva nekritičkom primenom sporazuma o priznanju krivice.

U tom smislu, sadašnji strateški okvir Republike Srbije, uključujući i Akcioni plan za poglavlje 23 EU pregovora sa EU ne pruža valjan odgovor za izazove. Naprotiv, neophodna je temeljna revizija, kako bi se tim planom predvidele aktivnosti koje bi mogle da dovedu do promena u praksi. Istraživanje je pokazalo da su nezavisni istraživački mediji spremni da istražuju slučajeve u kojima se sumnja na korupciju nosilaca vlasti i da izveštavaju o tome, da im je na tom poslu potrebna pomoć stručnih nevladinih organizacija, ali da i novinari i aktivisti građanskog društva nailaze na nepremostive teškoće u slučajevima kada nadležni organi ne žele da urade svoj deo posla i da obezbede vladavinu prava. Radi prevazilaženja tog problema, potrebno je da se nastave aktivnosti nezavisnih medija i civilnog društva, ali je neophodno i da EU nedvosmislenim porukama pokaže da neće tolerisati nikakve izgovore pred primerima kada antikorupcijski zakoni nisu primenjeni. U tom smislu, veoma je bitno da poruke o potrebi efikasne borbe protiv korupcije ne budu relativizovane ocenama o tome da je vladavinu prava teško uspostaviti ili porukama da se zemlja u kojoj se zakoni ne poštuju generalno na dobrom putu.



Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Adresa Palmotićeve 31

11000 Beograd, Srbija

Telefon 381 11 303 38 27

e-mail: ts@transparentnost.rs

www.facebook.com/Transparentnost.Srbija

twitter.com/transparencyser